

गजरा माळताना

नरेंद्र नाईक

गजरा माळताना { ललित }

Gajra maltana {Lalit } by Narendra Naik

लेखक - नरेंद्र नाईक

© सौ. जयश्री नाईक

प्रकाशक | सौ. कुमुदिनी घुले

सप्तर्षी प्रकाशन ,

सप्तर्षी असोसिएट्स अँड पब्लिकेशन्स

गट नं. 84 / 2 ,दामाजी काँलेज पाठीमागे ,

मंगळवेढा , जि. सोलापूर - 413305

व्यवस्थापक | सय्यद शेख

मो. 9822701657

email:saptarsheeprakashan@gmail.com

website : www.saptarshee.in

प्रथमावृत्ती / २०२०

अक्षर जुळणी |

मांडणी | किशोर घुले

मुद्रक । कृतिक प्रिंटर्स , मंगळवेढा

मो. 9766924992

प्रथमावृत्ती ।

ISBN:

मुल्य ।

या पुस्तकातील सर्व घटना , प्रसंग , वर्णने , नाट्यसंहिता ही त्या लेखकांची असून त्यांच्याशी प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही. हे सर्व काल्पनिक आहे. कुठे साम्य आढळून आल्यास तो योगायोग समजावा.

अर्पण . . .

वैश्विक प्रितीचे उन्नत शिलालेख चितारणारे

हिर रांझा | सोनी महीवाल | लैला मजनू

यांच्या लाजवाब प्रेम कहाणीस . . .

हे कलंदर घननीळ ललित - गजरा माळताना -

प्रितसंगराच्या विरह व्याकूळ कबर पणतीस . . .

- नरेंद्र नाईक , हिंगोली

उपोदघात -

तोलून मापून दोन पात्राच्या माध्यमातून प्रितीचे गहीरे उसासे अभिमुख करणारे प्रितीचा एक उत्कट आविष्कार करणारे एकमेव ललित म्हणजे गजरा माळताना. जे की , देखण्या फुलांच्या माळा मग त्या मोग्याच्या असतील , चाफ्याच्या असतील , निळ्या मंद गोकर्णाच्या असतील किंवा पारीजातकाच्या असतील त्या भावसुंदर सखीचे आणि सख्याचे चित्रस्थ सौंदर्य आणि शब्द सौंदर्याचे अमृत प्याले रिते करीत असताना अधूरी तृष्णा परीपूर्ण करण्यासाठी प्रितीचा आलाप भाव मंजूळ स्वरांतून फुंकावा लागतो आणि ते तितक्याच उत्कटतेने फुंकतात. हे तत्वज्ञान सांगणारे प्रितीचे ललित बंध म्हणजे गजरा माळताना. कितीही काफर हृदयाचा व्यक्ती असला तरी हे ललित बंध वाचल्या नंतर प्रितीचे रेशीम धागे गुंफत सुटल्या शिवाय रहाणार नाही. तो या प्रित सोहळ्यात इतका रममाण होईल की , त्यास वेळ आणि काळ पुरणारचं नाही. ललित प्रेम कहाणी गजरा माळताना या ललित रम्य ललित लेखात कितीतरी प्रितीचे निर्झर शब्दबद्ध झाले आहेत. जो या शब्दब्रम्हाच्या राशीत भावचूर होईल त्याला शब्दभुलांचे शब्ददहीवर पहाट रम्य रातीत स्वप्नचूर केल्या शिवाय रहाणार नाही. कारण -

सखी सौंदर्याच्या अनेक भावसार छटा तर सख्याचे आत्मलीन गाणे चित्रबद्ध झाले आहे. जेव्हा एखादा प्रियकर आपल्या प्रियेशीच्या मुग्धवेणा आळवितो , तेव्हा राधा कृष्णाची प्रिती सुध्दा अपुरी पडते की काय ? असे वाटल्या वाचून रहाणार नाही. कारण यात प्रित मल्हाराचा गुलजार गुलाबी भिज पाऊस आपल्या सखीला लयधुंदार होऊन साद घालतोय की काय ? असे वाटल्या वाचून रहाणार नाही. कारण लेखक नरेंद्र नाईक यांच्या शब्ददहीवरात तितकी ताकद नक्कीच ठासून भरली आहे. प्रिती ही प्रेमाची प्रियतमा झाली तरच रंभा , उर्वशी , मेणका आणि तिलोत्तमा याच भुमीवर साकारता येतील. हा भाव सुंदर आशावादही या पुस्तकात मुखर झाला आहे. हा प्रितसिध्दीचा आदर्श घेऊन मार्गस्थ झालेलं हे कथानक जेव्हा पहाटेचा ओलाचिंब दहीवर होतो , तेव्हा नैतिकतेचे अनेक पदर अधिक ओलेचिंब होऊन अवघी धरा राधा कृष्णाच्या भावमंतर बासरीत लयबद्ध होऊन जातात आणि उरते ती फक्त प्रेमपुजाऱ्याची भावविभोर चिकिर्षा करणारी बासरी. तेही प्रितसोहळ्यात पायदास होऊन स्वरमंतर गाणारी प्रियस्थ सखी. ललित बंध लिहीण्याचे सामर्थ्य यापूर्वी दुर्गा भागवत , फ्रान्सिस दिब्रिटो , वि. स. खांडेकर , यांच्या सारख्या ललित लेखकात होती. सध्याच्या पिढीत नरेंद्र नाईक , रविंद्र जवादे या सारखे लेखक ताकदीने

हे ललित लेख लिहीत आहेत. हे या पिढीचे मुख्य ललित लेखक म्हणून समजता येईल. दुर्गा भागवतानी अख्खा निसर्ग बालकवी सारखा कवेत घेतला तर फ्रान्सिस दिब्रिटो यांनी ललित लेखाचे अनेक पैलू उलगडून दाखविले. नरेंद्र नाईक , रविंद्र जवादे यांनी सामाजिक प्रश्नासह भाषेचे अलंकार दाखवून दिले. असे असले तरी नरेंद्र नाईक यांनी आई , बाप , गजरा माळताना हि शिर्षके घेऊन एकाच विषया भोवती संगतवार रचना करून मराठी , हिंदी , उर्दू , संस्कृत या सारख्या भाषेतील शब्दांना जवळीक साधत मराठी ललित लिखाणाला एक नवे आत्मभान निर्माण करून दिले आहे. त्यामुळे ह्या ललित बंधाचा आयाम कांही और आहे. असे मानल्या वाचून रहावत नाही.

एवढ्यावरच न थांबता भाषिक पोत सांभाळत असताना रसाळ भाषेचे नादमाधूर्य निर्माण करण्याचे कसब नाईकांच्या शैलीत पदोपदी आणि पानोपानी दिसून येते. त्यामुळे नरेंद्र नाईक यांच्या कविता , ललित लेख , कादंबरी या विषयाला एक विशिष्ट दर्जाचा वाचक वर्ग निर्माण झाला आहे. हे नवनिर्माणाचे काम नरेंद्र नाईक यांनी निश्चितपणे केले आहे. त्यामुळे नरेंद्र नाईकांचे ललित बंध वाचक मान्य झाले आहेत. याही ललित बंधाचे स्वागत होईल. कारण - वैश्विक प्रितीचे ज्यांनी आपल्या प्रियस्थ प्रेमावरती अखंड वेदना आणि व्यथेच्या क्षणप्रभा

घेऊन प्रिती अजरामर केले. पण . . . ज्यांना प्रित देवता कधीच प्रसन्न झाली नाही. असे कितीतरी अभागी जीव या पृथ्वी भुतलावर होऊन गेले. त्यांच्या आयुष्याची अखेर मृत्यूच्या घनदाट छायेत झाली , असली तरी त्यांची प्रेम कहाणी अजरामर आहे. हे वास्तव सत्यरूप. पण . . .

स्वेत आणि श्वेतावरीचा लव्हबर्ड सोहळा प्रथित यश घेऊन प्रिती हेच अमर तत्वाचे सत्यरूप आहे. सत्य संकल्प आहे. आशा जीवनाचा एक गंधभरा गंधमत्त करणारा गंधीत श्वास म्हणजे स्वेत आणि श्वेतावरीचा भावसुंदर फुलारलेला केस सांभारातील गजरा. प्रियस्थ प्रेमीकांच्या मांदीयाळीत भालचंद्रमा होऊन नक्कीच फिरदोस इतरांचे गंधमत्त श्वास घेऊन श्रांताळत राहिल.

नरेंद्र नाईक यांची प्रकाशीत ग्रंथ संपदा पाहीली तर माणूस माझं नाव , घरटं , रातचांदणी , उन्मेषाचे पाणी अमेझॉन ई-बुक हे चार काव्य संग्रह , आई , बाप { अमेझॉन ई-बुक ललित } आणि गजरा माळताना { अमेझॉन ई-बुक } हे तीन ललित लेख संग्रह , काळोखातील अग्निशिखा , रिपुंजय , वेडात दौडले वीर मराठे सात { अमेझॉन ई-बुक } ह्या तीन ऐतिहासिक कादंबऱ्या प्रकाशित आहेत.

या शिवाय भ. बा. नाईक कृत - गीता प्रयाग अमेझॉन ई-बुक संपादन केले आहे. वरील पुस्तकांच्या शिर्षका वरूनच नरेंद्र नाईक यांच्या लिखाणाचे सामर्थ्य लक्षात येते. गजरा माळताना ललित बंध सर्वांना आवडेल. त्यातल्या त्यात तरुणाईत या पुस्तक रूपाचे स्वागत निश्चितच खुप मोठ्या प्रमाणात होईल. यात शंकाच नाही. - नरेंद्र नाईक , हिंगोली

ललित बंधाकडे मार्गस्थ होण्यापूर्वी -

हे माझे तिसरे ललित प्रेम कहाणी गजरा माळताना. हा ललित लेख संग्रह वाचकांच्या हाती देत असताना मला अतिशय आनंद होत आहे आणि भितीही वाटत आहे. कारण - माझं लिखाण अनेकांना दुर्बोध वाटू लागले आहे. एकीकडे मराठी भाषेची रसाळ आणि अलंकार प्रचूर भाषा म्हणून बढाया ठोकायच्या आणि दुसरीकडे अलंकारांनी समृद्ध असलेल्या भाषेला दुर्बोध म्हणून संबोधायचे ? हा काय बालीश प्रकार सध्या चालू आहे. हा प्रकार शिक्षित म्हणून घेणाऱ्या वर्गा पुरताच मर्यादित आहे. कारण हा वर्ग एरवीही दुसऱ्या कुणा लेखकाचे पुस्तक वाचन करीत नाही. काल पर्वा तर एक नवीनच पहाण्यात

आले. एक लेखक स्वतःचेच पुस्तक वाचत बसले होते. या पुर्वीही तेचं पुस्तक वाचत होते. हा प्रकार पाहून थोडासा धक्काच बसला. मग मीही मुद्दामचं म्हणालो ,

" काय राव ! कोणत्या लेखकांचे पुस्तक वाचताय ? "

तसा तो म्हणाला ,

" दुसऱ्याचे कशाला वाचायचे. माझंच वाचतोय. "

मी म्हणालो ,

" व्वा ! बहोत खूब. आता आपली मराठी जागतिक दर्जाची झालीच म्हणून समजा. "

तसा तो म्हणाला ,

" जागतिक दर्जाची नव्हे ; किर्तीची म्हणा. "

मी म्हणालो ,

" हां तेचं तेचं. आपल्या सारख्या विद्वानाच्या हातून तयार झालेली कलाकृती विश्ववन्द्य होईलचं की. "

तसा तो म्हणाला ,

" हां हां . या वर्षीचा पुरस्कार आपलाच म्हणून समजा. "

मी म्हणालो ,

" ते काय विचारणं झालं. पोटात बाळ असतानाच आपली नाव ठेवण्याची परंपरा. एवढे मोठे लोक तुमच्या विश्वासातील असताना इतर कलाकृतीला पुरस्कार कसा काय मिळेल. "

तसा तो म्हणाला ,

" काय राव ! तुम्ही इथेचं तर चुकता. अहो ! कलाकृती नव्हे ; पुस्तक म्हणा. "

आमचे कवी मित्र राज थळपते एका चारोळीत म्हणतात ,

" वाहनं बंद झालं की

मी गढुळागत साचत असतो ...

मला कुणाचचं आवडत नाही

म्हणुन ...मी माझचं वाचत असतो. "

{ अपवाद वगळून } असो ! या ललित बंधात फक्त दोन प्रमुख पात्र आहेत. या व्यतीरीक्त एकही पात्र नाही. विशेष म्हणजे हे सर्व

कथानक काल्पनिक आहे. जर कुठे याचा योगायोग जुळून आला तर तो कर्मधर्म संयोग समजावा. नाही म्हटले तरी या सारख्या घटना समाजात घडत असतात. पण आपण त्या मांडत नाही. कारण आपणास आपल्या प्रतिभेचा स्वतंत्र आविष्कार हवा असतो.

त्यामुळे या ललित लेख संग्रहाला वास्तवतेची किणार लाभली असली तरी ती पूर्ण काल्पनिक आहे. असेच समजावे. अन्यथा आमचा बाब्याचा बाबुराव कसा होईल ? एक श्वेत व दुसरे श्वेतावरी या दोन मुख्य पात्रा भोवती फिरणारे हे ललित बंध. शक्यतो तिसरे आणि चौथे पात्र लागतच नाही. दोन पात्रांच्या मुखातून सांडलेले हे पांढरे शुभ्र मौक्तिक मणी म्हणजे प्रितीचा आलाप छेडणारा तेरावा महिना. हा तेरावा महिना म्हणजे वर्षाची बारा महिने म्हणजे प्रितीचा तीनशे पासष्ट दिवसाचा मिळून तेरावा महिना. श्वेत हा पुरुष तर श्वेतावरी ही स्त्री रूप पात्रे आहेत. गजरा माळताना या शिर्षकाखाली प्रेम योगाचे अनेक पापुद्रे खोलण्याचा प्रयत्न केला आहे. ही एक ललित प्रेम कहाणी असून इतर प्रेमकहाणी पेक्षा निश्चितच वेगळी आहे. कारण आज पर्यंत आलेल्या प्रेम कहाण्या ह्या शेवट पर्यंत न जाता मध्येच कुठेतरी प्रेम प्रकरणास ग्रहण लागते.

उदा. त्याचा किंवा तिचा मृत्यू होणे , दोघात कायमची फाटाफूट होणे या सारख्या हृदय विव्हाळ घटना घडल्याचे आपण ऐकतो. त्यामुळे अपुरी कहाणी म्हणजे प्रेम कहाणी. असा मत प्रवाह वाचक मनावर बिंबला आहे. दोन प्रेमी युगुलात भांडण तंटे , आत्महत्या , खुन , घटस्फोट या सारख्या प्रसंगानी प्रेमकथा चितारल्या गेल्या असल्याने प्रेमपात्र म्हटलं की , शापीत कथानक , दुःख दर्द कथानक असेल असेच मानसिक मतप्रवाह बनला आहे. पण गजरा माळताना या ललित लेखात कुठेच भांडण नाही. तंटा नाही. ना वाद वितंड नाहीत. मृत्यू सारखे प्रसंग तर नाहीतच नाहीत. त्यामुळे हे ललित बंध केवळ प्रेमाच्या कसोटीवर उतरले असून खरे विशुद्ध प्रेम कशाला म्हणतात. यांची जानिव या लिखाणातून तरुण पिढीला होईल. त्यामुळे हे कथानक शांती प्रसादावर अगदी तटस्थ पणे ताठ मानेने उभे राहिले आहे. पण ताठर नाही तर लवचिक आहे. पुर्वार्थ ते उत्तरार्थ निखळ प्रितीच्या झुल्यावर नर्तन करणारा सात्त्विक प्रेमयोग एकरूप झाला तर प्रित फुलोऱ्याची उधळण करणाऱ्या कितीतरी घटना आहेत. आशा प्रेमाची प्रेरणा ही येणाऱ्या भावी पिढीस देणे काळाची गरज आहे. कारण प्रेम म्हटले की , कोणीतरी कुणावर प्रेम करीत असल्याचा भास निर्माण करून एखादी युवती असो का युवक हे एकमेकांना फसवित असतात. मौजमजा

करुन मोकळे होतात. हि संकल्पना मोडीत काढून निखळ प्रित गांधाराचा घडा तोही प्रितस्फुल होऊन उत्स्फुल पणे रुणझुणत रहातो. हे या लिखाणाचे मुख्य वैशिष्ट्य आहे. फसवा फसवीच्या घटनांमुळे विशुद्ध प्रेमाची जागा विकृत प्रेमाणे घेतली आहे. हे सांगणारं तत्वज्ञान उजागर झाले आहे. आज पर्यंत लैला मजनू , हिररांझा , सोनी महिवाल , देवदास , असे कितीतरी प्रेमी युगुल प्रणय कांताराची धुन फुकिंत विशुद्ध प्रेमाची जाणीव जगाला करून दिली आहे. तरीही भारतीय माणसिकतेचे प्रेम हे दिवसा गनिक ठिसूळ आणि दिखाऊ होत चालले आहे. त्याचे कारण प्रेम म्हटले की , आम्ही दोन जीवांचा संन्यस्त शाल्मली सोहळा इतकाच मर्यादित अर्थ करुन घेतला आहे.

त्यामुळे आमची माणसिकता दिवसें दिवस सडकट होत चालली आहे. वास्तविक पाहता प्रेम हा आस्था विषय असून आई - वडीलाचे , भावा - बहीणीचे , मित्र - अप्तेष्टाचे , जीव - शीव सृष्टीचे सुध्दा प्रेम असू शकते. हेच आम्ही विसरुन गेलो आहोत. त्यामुळे खऱ्या प्रेमाची जागा खोट्या प्रेमाणे घेतली आहे. हिच भविष्य काळासाठी चिंतेची बाब आहे. खरे प्रेम लोप पावल्याने आमची भारतीय संस्कृती नष्ट होण्याच्या मार्गावर मार्गक्रमण करीत आहे. आज मितीला प्रितीचा पाझर आटला

असल्याने वृध्दाश्रमा सारखी संस्कृती आमच्या देशात स्थिर स्थावर झाली आहे. या वृध्दाश्रमात बहूसंख्य वृध्द झालेले आई - वडील आहेत. हे नाकारून चालणार नाही. त्यासाठी भगवान श्रीकृष्णांनी प्रतिपादन केलेला प्रेमयोग पुनर्स्थापीत होणे काळाची गरज आहे. त्यामुळे आई - वडील , भाऊ - बहीण , नाते - गोते , शत्रू - मित्र यासह प्रियशीवर सुध्दा विशुद्ध प्रेम करण्याचे आवाहन करता येईल. हे सांगणारं प्रित तत्वज्ञान. पण या प्रेमात सुड , बदला , ही भावना नसावी. अन्यथा नळी फुंकले सोणारे इकडून तिकडे जाई वारे. असे म्हणत विकृत प्रेमच मुळ धरेल. आधिक काय लिहू. सदर पुस्तकाचे प्रकाशक सप्तर्षी प्रकाशन परीवार मंगळवेढा ता.मंगळवेढा जि. सोलापूर यांनी या पुस्तकाची अतिशय देखणी कलाकृती काढून प्रेमयोग जोपासला आहे. तर चित्रकार अरविंद शेलार यांनी मनोवेधक मुखपृष्ठ काढून प्रेम या विषयावर कळस चढविला आहे. आशा या दिलदर्द दिलदार व्यक्तीमत्वाचे मनस्वी आभार व्यक्त करतो. तसेच आमचे ज्ञात - अज्ञात मित्र मंडळीचे आभार माणून हा विशुद्ध प्रितीचा गुलकंद आपल्या हाती ठेवतो आणि थांबतो. जय प्रेम क्रांती ! धन्यवाद !!

- नरेंद्र नाईक

" राधाश्री , २९ "

लवकुश नगर , नांदेड रोड , हिंगोली - ४३१५१३

संवाद पर्व - ९४२१३८४००७

प्रमुख प्रेमपक्षी { लव्हबर्ड ० ० ० }

॥ श्वेत आणि श्वेतावरी ॥

ललीत प्रेम कहाणी गजरा माळताना प्रारंभ -

प्रितीचे दुसरे नाव मोगरा ! मोगरा फुलला !! केशर गंधी उत्सवांचे क्षण निमिष
घेऊन मोगरा फुलला. वैश्विक प्रितीचे उन्नत शिलालेख चितारणारे हिर रांझा ,
सोनी महीवाल , लैला मजनू , देवदास आणि पारु यांच्या लाजवाब प्रित समर्पण
सिध्दीस . . . कलंदर ललित प्रेम कहाणी त्यांच्या भाव व्याकूळ प्रित संगराच्या

विरह व्याकूळ कबर पणतीस . . . हे शब्ददान त्यांचा प्रित सोहळा प्रदिप्त
करण्यासाठी समर्पित . . . असे म्हणत श्वेत आणि श्वेतावरीच्या प्रियस्थ
प्रतिभेचा आणि प्रतिमेचा मोगरा फुलला. वैश्विक प्रितीचे शिलालेख ज्यांनी
आपल्या प्रियस्थ प्रेमावरती अखंड वेदना आणि व्यथेच्या क्षणप्रभा घेऊन प्रित
शिखर अजरामर केले. पण . . . ज्यांना प्रित देवता कधीच प्रसन्न झाली नाही.
असे कितीतरी अभागी जीव या पृथ्वी भुतलावर होऊन गेले आहेत , जात आहेत ,
जाणार आहेत. हे प्रितचक्र असेच एखाद्या ऋतूचक्रा सारखे गर्गरत रहाणार
आहे. त्यांच्या आयुष्याची अखेर मृत्यूच्या घनदाट छायेत आणि निबीड
अरण्यात झाली असली तरी त्यांची प्रेम कहाणी अजरामर झाली आहे.

हे वास्तव पृथ्वीमोलाचं सत्यरूप ! पण . . . श्वेत आणि श्वेतावरीचा
लव्हबर्ड सोहळा प्रथित यश घेऊन प्रिती हेच अंतिम अमर तत्वाचे
सत्यरूप आहे. सत्य संकल्प आहे. आशा जीवनाचा एक गंधभरा गंधमत्त
करणारा गंधीत श्वास म्हणजे श्वेत आणि श्वेतावरीचा भावसुंदर
फुलारलेला केस सांभारातील श्रावण मासी गजरा. अखेर प्रित गजरा
फुलला. एखाद्या शिशीर ऋतू सारखा. खरंच गजरा फुलला. प्रियस्थ
प्रेमीकांच्या मांदीयाळीत भालचंद्रमा होऊन , नक्कीच फिरदोस इतरांचे
गंधमत्त श्वास घेऊन श्रंताळत राहील , जीवशीव सृष्टी असे पर्यंत.
आपल्या सखीच्या केस सांभारात गजरा माळताना एक घन व्याकूळ
सकाळ . . . कडाक्याचे उण पडलेले . . . ऋतू उन्हाळा . . . व्दारकेच्या

झळा . . . गाई गुरांचे हंबर . . . उधळत उसळत सुटलेल्या वादळी
वावटळी . . . डोंगर माथ्यावर पेटत्या पळस फुलांचे केशरगंधी
निर्झर . . . आणि एक पाखरु उसासलेले प्रिताग्न सोहळ्यात . . .
चोहोबाजूंनी घननीळ अंबर फटफटलेले . . . चटके अंबर . . . निळ्या
निळाईचे निळेमंद फुलारलेले कमळ . . . निल कमल . . . जल
तुषाराच्या अखंड प्रतिकेत असलेले. रेशीम धाग्यांनी गुंफलेले . . .
चमचमत्या चांदण फुलांचा चांदण गुंफा घेऊन . . . त्यात एक छंदमुक्त
हसरी सकाळ अन् हसरा चंद्रमा . . . श्वेतावरी श्वेत का श्वेत
श्वेतावरी . . . ? दोन जीव सदाशिव असून . . . कायमचे एक जीव
झालेले हिमनग पक्षी . . . लव्हबर्ड. अन् दोन प्रेम पक्षी उडाले
गगनस्थ . . ! दिगंतरी प्यार मोचन करण्यासाठी. जीवन संगीताचा
चांदण चुरा घेऊन . . . गुलाबी रंगाची बरसात करीत . . . प्राण प्रियेच्या
केस संभारात फुलगंधी गजरा माळताना रक्ताळलेले नाजूक हात
घेऊन. आपल्या प्राणस्थ सख्याला राधेचे भावव्याकूळ हृदय घेऊन.
श्वेतावरी प्रितफुल्ल होऊन एखाद्या चांदणी सारखी रुणझुणत
गरगरली आणि म्हणाली ,

" श्वेत . . ! माझ्या प्राणप्रिये सख्या. कुठे आहेस रे तू ? कुठे शोधू रे तुला ? श्वेत ! श्वेत ! ! खरंच आज तुला झालयं तरी काय ? माझ्या राजा. बोल ना रे ! "

आपल्या प्रियतमेचे भाव व्याकूळ प्राण थेंब ऐकून तिच्याच विरहात रुणझुणत असलेला श्वेत अंतरात्म्यात प्रित पाझर दवाची एक दुखरी उत्स्फुल्ल विण घेऊन कल्होळत्या शब्दकांतार आत्म्याने एक फिककट गुलाबाचे फुल सस्नेह भेट देत रसाळ वाणीत अगदी हळूवार म्हणाला ,

" श्वेतावरी ! हे गुलाब पुष्प माझ्या अंतरीच्या प्रितकांतार हृदयाचे प्रतिनिधित्व करणारे एक हिमनग आहे. यातून प्रथमतः मी माझे भावस्थ हृदय तुझ्या हाती सोपविताना कोण आनंद होत आहे. एखाद्या हिमांशू सारखा. हे कसं सांगू. माझ्या प्रेमातूर हृदय मंदीराचे भावसार कथन करण्यासाठी मजजवळ शब्द वदद्वाचं सामर्थ्य नाही. हे आकाश सुध्दा माझ्या प्रितीला तोकडे पडत आहे. तेंव्हा शब्द संपदेच्या कोंदणात कसे बसवू. पण तुला एक खरं सांगू का खोट सांगू ? हे समजतचं नाही गं , अमर सत्याच्या अग्निज्वाला कशा मुग्धाहून सोडतात यौवनाला ! प्रितीचा उन्हाळा सुध्दा किती समशील भाव रेखतोय हृदय मंदिरात. मी माझा राहीलोच नाही

सखे. सर्वस्वाचे दान मी तुला केंव्हाचं समर्पित करुन टाकलयं.
ध्यानी , मनी , स्वप्नी सुध्दा फक्त तुझीच छबी माझ्या
मनमोहन हृदय मंदिरात स्थानबद्ध करुन ठेवलीय. त्यामुळे
तुझ्या प्रितीच्या घंटा सारख्या माझ्या रंधारंधाच्या राऊळात
वाजताहेत. माझा देह गुलाब कांतार झाला आहे. नाही का ? ते पहा.
घननीळ आकाशात सुध्दा अबोलीची फुले कशी उमलून तुझ्या
स्वागतासाठी सिध्द झाली आहेत. खरंच मला प्रितपक्षाची पंख
लाभली असती तर ही सारी फुले खुडून आनली असती आणि
माळीत बसलो असतो तुझ्या केससांभारात रात्रंदिवस. तुझ्या
केससांभाराचा गजरा होऊन कायमचं तुझ्या रंधारंधात मीच
व्यापलो असतो प्रित पुष्पगंध होऊन. खरंच सखे , कसं सांगू गं !
तुझ्या पैजनाचा नाद मला होता येईल काय ? तुझ्या हरेक
पायरवात माझ्या सर्वच्या सर्व जीवन जाणिवा संक्रमित करता
आल्या असत्या तर हे आभाळ , ही धरती , हा वारा , हे वनस्थ
ब्रम्हांड , ही पोकळी , ही आद्रता आणि ह्या समुद्र लाटा , हे सर्व
सर्व तुझ्या पायापुष्पावर वाहीले असते. सलामी वीर होऊन.

किमान तुझ्या पल्लूचा एक सुखाचा धागा होण्याचे भाग्य मला
लाभले असते तर मी हे सर्व सर्व तुझ्या चरणी वाहून तुझ्या

प्रितीचा दास झालो असतो. सखे , तुचं माझं सर्वस्व आहेस. सुर्य ,
चंद्र , चंद्रमा , चंद्रप्रभ तारका आणि चंद्रज्योत चंद्रदीप चंद्रीकाही.
किमान मला तुझ्या भाळावरील चंद्रमा करता आले तर अवश्य कर
प्रिये , माझ्यासाठी. तु ऐवढे करचं. तुझ्या प्रितीच्या नादमाधुर्यात
मला समाविष्ट करून घे. ते पहा आकाश मार्गाने कितीतरी
चमचमत्या चांदाण्या तुझे रुपमनोहर रुप रुपेश घेऊन येत आहेत.
माझ्या हिमनग प्रदेशात. त्यांना सांग. माझा श्वेत केवळ माझाच
आहे म्हणून. सृष्टी भरातील तुझ्या माझ्या सारख्याच्या तनामनात
खरेचं काय असेल ? एक गोड उसासा का क्रंदता क्रुध स्वर ? नाही का ?
किती जीव व्याकूळ होऊन तडफडत असतील बिचारे. तसाच मीही
तडफडतोय आतून बाहेरून. एखाद्या पहाट कोंबड्या सारखा.
कुकुचीssकुs करण्यासाठी. तर कधी पहाट भुपाळी आळविण्यासाठी.
सत्यम शिवम सुंदरमची भुपाळी गाण्यांसाठी. फक्त एका प्रितीसाठी.
मोगऱ्याच्या फुलात जाईजुईचा हसता गुलाब केशर घेऊन मी उभा आहे ,
तटस्थ पणे. अगदी तुझ्या प्रतिकेत. कितीतरी युगानयुगा पासून. राम
आवतारी तू सिता होतीस अन् कृष्ण आवतारी राधा ! तुला नखशिखांत
पहाण्यासाठी तडफडतोय . . . फडफडतोय. विव्हळतोय रवीरश्मी
होऊन. एखाद्या दिव्यातील फडाडत्या वाती सारखा. मी दिवा , तू

वात. मी ज्वाला , तू पणती. मी सागर , तू सरीता. किती घनिष्ठ आणि घननीळ नातं. झुळझुळणाऱ्या काचेरी पाण्यासारखं. तुझा तो हसरा चंद्रमा आणि लडीवाळ भालप्रदेश मला सारखा साद घालतोय गं. तुझ्या महाकारुणीक प्रित सांभारात कायमचा डुंबलोय. श्वेतावरी नावाचे नामाभिधान गाण्यासाठी. जितका सुधा रस तुझ्या नावात एकवटलाय. तितका गोडवा दुसरे कुठे शोधू आणि कुठे असेल ? याची कोण खात्री देणार ?

तुझ्याच नावाचे अमितमनोहर तराणे फेकीत चांदणे पसरलय सृष्टीभराच्या चांदरातीत. तुच सांग सखे , तु आहेस तरी कोण ? कृष्ण सख्याची बासरी का व्हायलीनचा मधूर नाद , तालसुर धरणाऱ्या पेटीतला मंजूळ स्वर का राऊळातील फरारती पणती. सारे ग म प द नि सा चे नादही आळवितात तुझ्याच नावाचा वादळी आविष्कार. प्रेमभक्त होऊन. पहाट दवातील कोमलता घेऊन आलेले तुझे ते हसरे गुलाबी ओट अन् दवबिंदू सारखे चकाकते दंत. जणू कोरीव इंद्रधनूची आभाळ माया. तुझ्या एकटीच्या श्रीमुखात विसावलीय. तुझ्या मुखातून सांडणारे मौक्तिक मण्यासारखे ते पांढरे शुभ्र चकाकते शब्द मल्हार झरे. "

प्रितवत्सल श्वेतावरी सुध्दा सख्याचे अंतर ताल ऐकून एखाद्या नाजूक
मऊसूद पिंजलेल्या कापसा सारखी मलमलीची मखमल होऊन
क्रुध्दकांतार स्वर घेऊन प्रितीचा अलाप छेडत म्हणाली ,

" अगदी श्वेत ! खरं तेच बोललास रे ! पाण्यातला मासा झोप घेतो
कसा , जावे त्याच्या वंशा कळे तेंव्हा. हा पहा उन्हाळा सुध्दा कसा
पदन्यास करतोय मन मंदीराच्या उपवणात तर कधी हृदय कांताराच्या
धडधडीत. किती थंडमस्त उन्ह्याचे हिमदर्द हिमनग घेऊन निघालाय
उन्हाळ वारा. हिमनगाचा हिमवर्षाव करीत. पण . . . दुःखांत
सोहळ्याचे वास्तव सत्य हे की , हे फक्त खऱ्या प्रित पुजाऱ्यासचं
अनुभूती घेता येईल. नाही का ? पण . . . श्वेत ! ह्या खुणा , ह्या
यातना , हे आकाश , हि पोकळी , हा चंद्रमा आणि ह्या लखलखणाऱ्या
चांदण्या फक्त तुझ्या माझ्या शिवाय कुणालाच कशा रे दिसत नाहीत.
एकीकडे प्रेम अंधळे असते म्हणतात. पण माझ्या हृदयकांतार
धडधडीत संधी प्रकाशाची चाहूल हिच चमचमती सृष्टी देऊन जाते. मग
प्रेम खरेचं अंधळे असेल का रे ? खरेचं प्रेम अंधळे असते तर कितीतरी
माणसं एकमेकांना धडकली असती. बेभान वाऱ्या सारख्या टकरा
बसल्या असत्या. कितीतरी जीव रक्तबंबाळ होऊन पडले असते तर
कांही जण अलगद निसटले असते. हिच ती प्रित सौंदर्याची खरीखुरी

सत्य देवता. सत्य सत्शील अनुभूती आहे काय ? यातच विश्वभराची देवदेवता संचित झालेली असतात. असं कुठल्या तरी कथा कादंबरीत वाचलय मी. कदाचित तो लेखक सुध्दा प्रित पुजारीच असला पाहिजे. नाहीतर कृष्ण बावरी राधा असेल. माझ्या सारखी. नाही का ? कोणी जरी असला तरी प्रित सखाचं. "

तसा श्वेत गालातल्या गालात स्मित हासला आणि म्हणाला ,
" वेडी का खुळी. ह्या सर्व संवेदना पहा. कशा अगदीच तुझ्या लाजऱ्या बुजऱ्या काया घेऊन , पहाट लालीच्या लालीमा होऊन नर्तत येतात गं. त्यामुळेच तर हृदय भंगाराच्या जखमा माझ्या शरीर मंदिरात आक्रोशतात. "

गुलमोहरा सारखं आमचं प्रेम दिवसेंदिवस फुलत होतं. पण हे फुलारलेपण अनेकांच्या नजरेत अनुरागच्या बागा न दिसता वासनांध दिसत होत्या. आमच्या आयुष्याचा सोपान मात्र झांजर मांजर करीत गंधाळ गीतांचे गंधाळ गीत गात पुढे पुढे सरकत होता . जणू आमच्या प्रितगांधाराचा निळामंद पारवा अहोरात्र गुटूर गुं करण्यात तल्लीन झाला होता. वैशाख वनव्याचे प्रेम गीत भर उन्हात सुध्दा प्रित पळस होऊन फुलारत होते. रानावनाची शोभा वाढवत होते. पळस फुलांच्या

लालभडक गेंदेदार फुलांनी प्रितगांधाराचा अग्निस्फुल्ल वनवा देवता होऊन पेटला होता. अग्निफुलांचे वनवे पेटले होते. तर पहाट लालीच्या केशरी गारव्यात पांढरा शुभ्र चाफा साऱ्या धरेवर ताल लय घेऊन लपलपत होता. आकाशाला भिडू पहाणारा मोगरागंध सुध्दा प्रित लोचनाला धुंदमंद करीत प्रितीच्या पाऊल खुणा गंधमस्त करीत पुढे पुढे सरकत होता. जाई जुईचा मनगंधी सोहम श्वास श्रावण मासाच्या श्रावनसरी घेऊन नर्तत होता. त्यांच्या नर्तनाची चाल एखाद्या देखण्या चेहऱ्याचा देखणा सौंदर्य सोहळा हर्षमुख करीत होता.

लाजवाब पणाचे कवडसे घेऊन एखाद्या भिंगार भिंगरी सारखे फिरत होता. जणू उमापतीचा भिल्लीन सोहळा दिगंतरी दिप्तीमान झाला होता. जास्वंदीच्या फुलांचा हेवा निशिगंध करीत सुटला होता. त्याची लपक झपक करणारी चाल कुठले खुन्नस घेऊन येणार होते. कुणास ठाऊक पण सायलीच्या फुलबागा गंधर्व नगरीचे शमा गीत गात फेर धरून नर्तन करीत होत्या. निळ्या गोकर्ण फुलांच्या फुल राशीत आम्ही मात्र आयुष्याचे शब्द सतार वाजवीत स्व सुखाचा शोध घेत सुटलो होतो. सृष्टी सौंदर्याचे शालीन रहस्य रातराणीच्या फुलात शोधत होतो. सदाफुलीचे निळे पांढरे फुले आमच्या आयुष्यात सदाबहार घेऊन डौरत होते. बकुळीच्या फुलरांगा मात्र श्वेतावरीच्या प्रणय धुंद नेत्रात प्रदिप

झाल्या होत्या. लाल आणि पिवळ्या झेंडू फुलांचे रंगोत्सव घेऊन श्वेतावरीचे दोन दिप दिप्ती मनोहर झाले होते. पांढरा आणि लाल गुलाब आपल्या गंधाळ श्वासाचे ऋणानुबंध घेऊन आम्हा उभयतांना राधा मिरेचे सत्यरूप अवलोकन करण्यासाठी अवाहीत करीत होते. श्वेतावरी मात्र पारीजातकांच्या फुलांवर भाळून प्रितदेवतेचे गुणगान करीत जपमाळ जपत होती. पण केवडा मात्र सखी सौंदर्याची उर्जस्वल रात्र शमाली पर्वत विसर्जन करीत निघाली होती. निशाचराची सृष्टी मग्न दुनिया प्रितमिलनाचे यौवन गीत गात सुटली होती. मधुमालतीचे फुले का कोण जाणे शिरीष फुलांच्या प्रणयरंगात प्रेमातूर होऊन प्रितीचे अवशेष शोधत होते. कितीतरी प्रेमवीरांच्या भुप्रदेशात सुखाचा शोध घेण्यात भावदंग झाले होते. शांती प्रसादाची वासंतिक काळी रात्र निळी निलीमा घेऊन वासंतिक वाऱ्याची झुळूक वसंतहृदयाच्या स्पंदनात पिंजून काढत होती. हे सारे गुणावगुण श्वेतावरीच्या नेत्रमंडलात अंजन होऊन प्रितफुलोऱ्याची उधळण करण्यात स्थितमग्न झाली होती. वर्षाची बारा महिने प्रितदेवतेच्या वादळ वाऱ्याचे तुफान घेऊन सैरभैर धावत सुटले होते. प्रेमा तुझा रंग कसा ? असा प्रश्न विचारत पुन्हा श्वेत म्हणाला ,

" श्वेतावरी ! ह्या वेदना ... ह्या संवेदना ... दोन धुवाची टक्कर व्हावी तशी प्रंचड वेगाने धडकतात. खरं सांगू श्वेतावरी. या धर्तीवर लैला मजनू , हिर रांझा , देवदास आणि पारु होऊन गेले. असं मी ही वाचलय कुठल्या तरी कथा कादंबरीत. पण ... असे असले तरी , त्यांना प्रित ग्रहणाने नक्कीच ग्रासले असेल गं. अगदी काळे ठिक्कर पडले असतील बिचारे. म्हणूनच त्यांना अंधार दिसला. मग लोक लज्जेस्तव प्रेम अंधळे असते. अशी व्दाही फिरवून मोकळे झाले. अन्यथा प्रेम हे डोळसं असतं. हे जगाला ठासून सांगितले असते. विकृत प्रेम हे आंधळ असतं पण वैश्वीक प्रेम हे शुक्राच्या चांदणी सारखं भक्क तजेलदार आणि लखलखीत असतं. नाही का ? काय म्हटला असेल त्यांचा तो भावविभोर कोमल प्राण आणि प्रितसंगर ...

दुःखाचे दुसरे नाव प्रिती असेल. पण ... श्वेतावरी ! तुझ्या प्रितीचा झरा कसा एखाद्या मोराच्या चाली सारखा थुईथुई करीत येतोय. तृणापर्णावर धिंगामस्ती करीत. एखादी भिंगार भिंगरी होऊन. पण ...

श्वेतावरी ! प्रेमाची खरी परीभाषा ही अबोल असते गं. पण थंडी थंडी कुल कुल. या भाषेला बोलताच येत नसते. हृदय मंदिरात ती सारखी विव्हळत असते. एखाद्या ज्वाला मुखीच्या ठिणगी सारखी. पण बर्फाळ प्रदेशाची जोत्स्ना होऊन. म्हणून ती रवीरश्मी असली तरी

हिमनग सौदामिनीच असते. प्रितीच्या परीभाषेचे शब्दच असतात
अबोल जखमी पण सुखद. सुख दुःखाचे मळे फुलवणारे. रक्ताळलेले
पण हवेहवेसे. अश्रू सिंचनाच्या झारीने शांतस्थ झालेले ध्यानस्थ
सौंदर्य. ते सारखे दुःख दर्दाच्या झारीने सारी पृथ्वीकांता सिंचन करतात.
दुःख दर्दाचे वैभवच असते , आत्मग्लानीचे गौरव गीत गाणारे गवई. या
आत्मग्लानीचे पहीले अपत्य असते गझल. दोन जीव एक झाले की ,
गझल आपोआप जन्मते. जन्मा मरणातील अंतर म्हणजे प्रेम ! किती
उत्कट अनुभूती. प्रितीचा उत्स्फुल्ल देखावा. असे पाप बिचारे गझलकार
सांगतात. तिला असतात अफाट मैदाने. जे की, भाव व्याकूळतेचे पंख
घेऊन भरराते प्रित पुजाऱ्याच्या भाळ प्रदेशात.

ज्यांना नेत्र लिपी अवगत असते. तेच खरे प्रितीचे वारसदार ठरतात प्रेम
पुजारी म्हणून. पशुपक्षी कोणती बोली भाषा बोलतात ? तरीही
त्यांच्यात प्रिती असतेच ना. तोंडात तोंड. पक्षी दोन. ओळख पाहू. पक्षी
कोण ? लव्हबर्ड ! म्हणूनच तर याच निर्झरात दिगंतर सुध्दा भिजून
चिंब चिंब होऊन संथाळते. विशुध्द प्रेम असेल तर . . . किती बहार येईल
मानवी जीवनाला. नाही का ? खळाळत्या गंगेन यावं अन् तुझ्यात
मिसळून जावं , अमित मनोहर सौंदर्य घेऊन. आकाशाच्या तारकांनी
यावं अन् तुझ्यात मिसळून जावं , खळाळते निर्झर होऊन. दिगंतराच्या

पाखरान यावं अन् तुझ्या गोड , सुमधूर कंठ माधुर्याचा सुधारस पिऊन
जावं , एक दुःख दर्द गझल गान करण्यासाठी. अन् गात रहावं पृथ्वी
तलावर प्रियेत्तमेच्या गंधाळ स्मृती नादातील एक भिजकांतार
प्रेमगीतांचा पाऊस. कंठ माधुर्याच्या जेव्हा दुःख दर्द छटा भावसुंदर
प्रभा घेऊन येतात ना , तेव्हा त्यांच्या पायातील पायरव फक्त तुझ्या
संवेदना घेऊनच प्रभात काली रुणझुणतात. दिगंतरीची दिपमाळ
प्रदिप्त करण्यासाठी. त्याची ती दुखरी शब्दच करतात पळमंतराला
घायाळ. त्यांच्या शांती मनोहर भाव छटातली भावमंतर सकाळ फक्त
तुझीच गोड रसाळ गितांजली आळवितात , हृदय भंगार होऊन. लोक
तिलाच तर भुपाळी म्हणतात. पण किती वेडे असतात हे लोक. खऱ्या
अर्थाने ती भुपाळी नसतेच मुळी. ती तर असते दोन जीवांना रेशीम साद
घालणारी उत्स्फुल उषा. ती सृष्टी भराची प्रित कहाणी गाऊन रेशीम
कांतार करतेय सृष्टी नाथाला. तेव्हा वाटत , हि रात्र अशीच असावी ,
अंधार घेऊन वेडावणारी. एखाद्या भावगर्भ हरणी सारखी. एखाद्या
निशीगंधाच्या फुलझडी सारखी. गंधाळणारी. हा काळोख असाच
असावा एखाद्या प्रियेत्तमेच्या काजळ काळ्या लोचन संथे सारखा.
एखाद्या रातराणीच्या फुला सारखा धुंदमंद करून सोडणारा. हि
रजनी . . . आणि तो दरवळणारा गंधमत्त केवढा , रातराणी , जाईजुई हे

सगळे सगळे भाव आणि रुपरूपेश तुझ्याच गुलबदन गंधाळ देहाची
भुपाळी गातात गं. खरे ईश्वर चिंतन पुजा अर्चात दडलेले नसून प्रितीत
संचित झालेले असते.

त्याचा उध्दार करा. पण . . हि प्रिती उत्कट असावी लागते. तुझ्या
माझ्या सारखी. विशुद्ध आत्मतत्वा सारखी. तरचं प्रितीची खरी
लयलूट करता येते. विकृतीत प्रेम नसतेचं मुळी. तो तर असतो
पराभूतांचा महाप्रदेश. नुसता देखावा. वरुन झगझग आणि आतून
भगभग. फिरदोस अत्तरमंद हवा नसतेच मुळी या प्रदेशात. प्रिती ही
प्रितीच्या मुखमंडलावर अमित मनोहर फुलांच्या देखण्या बागा
उधळणारी असावी लागते. ज्यात नसतो संभोग , स्पर्श. असतो फक्त
दृष्टीमस्त सौंदर्याचा अफाट नजर नजराणा , विस्तीर्ण पसरलेली प्रभा
आणि मुखकमलावरची आभा. यातली निरीक्षणे असतात फुलगंधी
सोहळे. "

तशी श्वतश्वरी भावस्फुल्ल होऊन हर्षभरीत स्वरात म्हणाली ,
" खरंच. किती किती सुंदर आणि सुरेख प्रेमाचा आलाप आळवतोस रे
तू ! आज पर्यंत प्रेम या विषयावरची खुप बोलकी पुस्तके वाचली ,
नाटकं पाहिली , लोक भाषेतील लोक कथा ऐकल्या. वाचल्या नव्हे ;

पारायणे केली. पण . . . प्रेमाचे विलक्षण निरुपण जाणून घ्यावे तर तुझ्या कडूनचं. तेही तुझ्याचं वाणीत आणि तुझ्याचं तोंडून. नाही का ? तुझ्या मधाळ वाणीतला एक एक शब्द कसा निःशब्द करतोय पळापळाला मधाळ होऊन. पण देखणा उत्सव ! प्रित माधुर्याच्या छटाचं छटा उधळीत निघालेला साक्षात रघुनंदन. "

तसा श्वेत कपोलस्फुल्ल होऊन म्हणाला ,

" नको नको ही वाहव्वा ! बस. खुप झाली स्तुती. प्रितीच्या मळ्यातील माळीन साहेबा ! ! "

श्वेतावरी नाजूक हसली आणि म्हणाली ,

" वाहव्वा आणि स्तुती नाही रे ही. हि आहे खरी वास्तव सुंदरी सारखी चकाकती जोत्स्ना ! ज्या वेळी तू प्रेम हा विषय अभिव्यक्त होतोस ना. त्या वेळी तू इतका रंगून जातोस की , अभिजात अभिव्यक्तीच्या मर्यादाही संपून जातात या दुःख धुंद प्रदेशातील आणि गंधाळत राहतं फक्त फिरदोस ए जन्नत अत्तर. अत्तरगंधी सोहळा हा सोहम सुखाची बरसात करीत असतो. अन् कितीतरी चांदण फुलांची अनुभूती देऊन जातो. तुझ्या घनश्याम मुखमंडलात उतरतं ते अखं पुणवेचं दुधाळ चांदणं. पांढरे शुभ्र सुचिर्भूत दंतपंक्तीची शय्या सोबत करण्यासाठी.

सारी सृष्टी लख्ख होऊन जातेय तुझ्या श्रीमुखात. जणू विधात्यानेच
जडावलीय तुझी देहमंतर काया. भावमंतर तनयात. जणू कोणे एके
काळचा व्दारकेचा राणा. श्री श्री श्री श्रीकृष्ण सखा ! "

तसा श्वेत हर्षस्फुल होऊन म्हणाला ,

" होय. अगदी खरंच. पण . . . श्वेतावरी कृष्ण आवतारात तू राधा अन्
मी मुराळी , तु बासरी अन् मी बासर वेडा गिरीधारी , तू गीत अन् मी
गवयी , तू भावसुंदर सखीची गणगौळण अन् मी गाणारा एक चोखंदळ
कृष्ण ! श्रीकृष्ण. नाही का ? असेचं ना. शमाली पर्वाची याददास्त. "

श्वेतावरी स्मितहास्य करीत म्हणाली ,

" अगदीच. पण . . . किती प्रश्न विचारतोस रे तू ! एखाद्या भावमस्त
दिपकळी सारखे तर कधी यक्ष प्रश्ना सारखे. महाभारत कालीन
युगंधर होऊन "

तसा श्वेत म्हणाला ,

" होय श्वेतावरी. प्रितीच्या दुःखांत वेणा ह्या यक्ष प्रश्ना सारख्याच
असतात. क्रांचवध होऊ नये म्हणून. आपल्या प्रितीचा डंका स्वप्नही
वाजवू लागले आहेत. तिडीम . . . तिडीम . . . करीत. तुझ्या गुलबदन
देही पंकज कलीके सारखं मृदूपण आहे. कोवळं लुसलुशीत ,

रेशमाळलेलं. पण तूझ्या हरेक नजरेत फक्त मीच असावा.
सुगंधी सतार होऊन , प्रेमाचा आलाप आळवण्यासाठी. हे
कितीतरी माझ्या अस्तीत्वाचे शब्द कांतार सतार वाजावेत तुझ्या
रुपमनोहर गोऱ्या मवू तनाच्या रंधारंधात. तूझ्या सहवासातील
शब्दभुलांचे शब्ददहीवर पहाट लालीचा रंग प्रसाद घेऊन येतोय.
माझ्या अस्तित्वाच्या खुणा गडद करीत आणि सस्निग्ध सुगंध
उधळतेय पृथ्वीकांता ऋतूराजीत , दयाघनाची बासरी
वाजवण्यासाठी.

म्हणून तर वसंतही झालाय धुंदफुंद. बेधुंद. बेधुंद पणाचे गर्व
गीत सर्व सृष्टीला करतेय श्रांत. तुझ्या स्वरालीचे स्वर सुमधुर
वाजताहेत बकुळ फुलांच्या रंगारी रंगात. अबोलीची फुलेही झालीत
प्रित वेल्हाळ मस्त. तुझ्या नेत्रकमलातील लाल लालिमेची एक
नागीन डसू पहातेय माझ्या सर्वांगांला. प्रियस्थ प्रिये ! तू अवश्य
ये. सखी होऊन. विठ्ठलाच्या रुक्मिणी सारखी. माझ्या अंगाचा
चावा घेण्यासाठी आणि व्दंश कर प्रियस्थ प्रिय सखी होऊन.
एखाद्या नागीनी सारखी. मी खुशाल मृत्यू पंथांच्या गांधारावर
जाईन , तुझ्या अमृततुल्य विषवल्लीचा पर्णसांभार घेऊन आणि
त्यातच उजळून काढेल मी माझ्या स्व अस्तित्वाच्या खाणाखुणा.

प्रिये , खरंच तू राम आवतारी सिता होतीस , कृष्ण अवतारी राधा. सुरेल वाजणाऱ्या स्वरमंथर बासरीतील स्फुट अस्फुट राधा अन् मिरा.

असे कितीतरी नामाभिधानाचे रूपरूपेश परीधान करणारी विश्वस्थ सखी. कारण विषारी पेल्यातच असतात प्रित माधुर्याच्या गंध मंतर संथा आणि गात राहीन तुझ्या नावाचे एक प्रेम गीत. ज्यात असतील श्वेत आणि श्वेतावरीचा प्यारमोचन करणारा प्रित पिपासा. याच प्रेम गीतांचे उर्जस्वल धागे उसवत बसतील हजारो लैला मजनू अन् गात राहातील एक प्रेमाची दुःख दर्द गितांजली. तिचा भाव असेल महाकारुणीक. जे की , शब्द लालीत्याच्या छटा मुग्ध करणाऱ्या कर्णमधुर संथा. कारण या गीतात मी सर्वव्यापी प्रित वेल्हाळ प्रेमयोगी असेल. दिगंतरीचा दर्पण होऊन. प्रित स्पर्शाचा भिज पाऊस होऊन तुझ्या वाटेवर पसरलेली विषारी काटे वेचीत बसेल पृथ्वीराजीचे प्रेमगीत गाण्यासाठी. सखे तू लवकर ये नागीन होऊन. नागमनी स्पर्शाचा व्दंश हा सरप्राइज म्हणून भेट देऊन जा. तुझ्या भक्ती रसात मी विठ्ठल म्हणून उभा आहे. कितीतरी पळ , तप निघून गेलीत चंद्रभागातीरी.

इंद्रायणीचा स्वर मंथर तुकाराम होण्यासाठी. दयाघनाच्या चिपळ्या वाजवीत. खरंच तुकारामाचेही प्रेम किती जडलय तुझ्या माझ्यावर. मी आजही उभा आहे. कालही उभाच होतो. युगानुयुगाच्या मार्गप्रतिक्षेत. एखाद्या अंध गांधारी सारखा. कारण पांचालीचे दुःख दर्दीदेह पहाता येऊ नये म्हणून. तेही तुझ्याच नावाचा नाममंतर जप करीत. कारण तू माझ्या देहाची अंतर साल आहेस. ते पहा. तुझ्या फुलगंधी देहाचा अंतरमंद खुशबो पित पक्षी सुध्दा किती गहीरे प्रेम गीत गात आळवतात. सृष्टी नावाच्या सखीला. कोण आहे ही सखी ? पांचाली का अजून कोण ? पक्षी म्हणजे स्वरमुक्त प्रितपान्हा. एखाद्या हंबरणाऱ्या गायी सारखे. खरंच पशुपक्षी प्रितीचे मुक साक्षीदार असतात. तू आलीस पण कांही अंतर ठेऊनच उभी आहेस. मी तुझ्या शेजारीच उभा आहे. अखंड पाषाण मुर्ती होऊन. सखे ! तू लवकर ये. कारण तुझ्या माझ्यात अंतर एक पळभराचे आहे. अन्यथा लोक म्हणतील ,

" विठ्ठल रुक्मिणीचे वैर पहा. देवादिका पासून प्रेम हे पराभूतांचे रूप आहे. पण सखे , प्रेम हे पराभूतांचे रूप नसून जीवन मुल्यांचे काटेरी कुंपण आहे. त्या प्रेमाचे रक्षण हेच काटेरी कुंपण करीत

असतं. पाची पांडव होऊन. मुळात आपण मानव आहोत. पण भक्तीरसाच्या प्रितस्पर्शाने आपणास लोकांनी देवपण बहाल केले आहे. खरंच प्रितीचा महीमा किती अगाध असतो. पण तू अशी बाजूला उभी का ? जवळ ये अन्यथा आपले भक्तलोक मलाही बदनाम करतील. प्रेमाचा मारेकरी म्हणून. मला या लोकांची फार फार भिती वाटते गं. प्रित पुजाऱ्यांची भिती अवघ्या विश्वाला वाटत असते. वाटत आली आहे आणि ती वाटलीच पाहिजे. कारण त्यांची प्रेम आराधना सफल झालेली असते. मी तर तुझ्या नावाचा वारीकर आहे. म्हणूनच इथे वारीकर पंथाची संस्थापना झाली. प्रेमाचे एक गर्वगीत गाण्यासाठी. म्हणून सखे ! तू मज जवळ लवकर ये. आणि पहा चंद्रभागाही कशी रुणझुणत निघालीय अर्णव सख्याचे गीत गाण्यासाठी. प्रितीच्या पाखरांना सुध्दा उडत्या पंखाचे बळ असावे.

पण आकाशाची तमा नसावी. कारण आकाशही असतं नटखट चांदणं तर कधी काळीकुट्ट छाया. एखाद्या घनश्याम सुंदरा सारखं. सुगंधी सुंदर प्रेमाचे गीत गाणारे. ते पहा आकाश सुध्दा कितीतरी रंगांच्या प्रतिकेत प्रक्षेपीत झाले आहे. रंगाची भुक आणि प्रेमाची मुक साक्ष कांही औरचं असते. श्वेतावरी तुझ्या गजऱ्याचा सुगंध

मन मोहवून टाकतो गं. एक एकदा तर असं वाटतं तुझ्या धुंद
मंद करणाऱ्या प्रणय लय असलेल्या केस सांभाराच्या साज
शृंगांरातचं आयुष्याची इतिश्री होऊन जावी. तुझ्या रुपमस्त
सौंदर्याने भाळून तो गुलाबी शालूचा पल्लू सदासर्वदा पिंजन स्पर्श
करून जात रहावा. तुझ्या केश भुषेतील फुलांचा साज रेखताना
किती किती सौंदर्याचा साक्षात्कार होतो. खरंच प्रितीचे सौंदर्य
फुला शिवाय चुडेमंडीत होऊच शकत नाही. स्त्री कितीही नाजूक ,
कोमल आणि सुकुमार असली तरी गजऱ्या वाचून तिचे सौंदर्य
खुलूचं शकत नाही. त्यातल्या त्यात ऋतू पावसाळा असावा आणि
स्त्री केशविलपात मोगरा माळावा. माळलेला हात घेऊन
पावसाच्या नादब्रह्म सरी झेलीत एक परीक्रमा करावी अवघ्या
धरेची. सोबत भिजून चिंब होणारी प्रियतमा असावी नखशिखांत
उणवारा प्यालेली. भिज पावसातला भिजलेला गंध कसा बहरतो.
अगदी मनामनात धुंदमंद करणारा गजरा सखीच्या भिजकांतार
नेत्रालयात एखादा पुणवेचा चंद्र उतरावा आणि त्यात तू हरखून
जावीस. हा रुपेरी सहवास एखाद्या हरणीच्या चंदनगंधी स्पर्शा
सारखाच कस्तूरी पहाट. अशा पावसाळ गजऱ्याचा संगंध सारी
पृथ्वी गंधमत्त करून सोडतो. ऋतू बदलून उन्हाळा यावा.

चाफ्याच्या फुलांचा गंधाळ गजरा माळावा. सारी तळहातं एखाद्या हिमनगा सारखी थंडावून जातात. उन्हाचा कहर जसंजसा चढत्या अंगाने जाईल. तसंतसा सुगंधी हिवाळा जवळ येत आसल्या सारखे वाटत राहिल. क्षणातच गजरा माळून केसांचं सौंदर्य पुलंकित होतं. चाफ्याचा गजरा पळापळाला एक नवी अनुभूती देत असतो.

हिवाळ्यात माळावी अबोली तर कधी निशिंगंध ! या फुलांच्या सुवासाने सारी धरा चैतन्य दिप्ती सारखी प्रदिप्त होते. चाफ्याचा मोह अनावर होणारा असला तरी बकुळीच्या गंधाने दरवळणारी सृष्टी सौंदर्याचे शालीन पदर घेऊन रुणझुणत रहाते. शेवंतीच्या फुलांचाही गजरा प्रितीला नवोन्मेषशाली सृजन करून जातो. गुलाबाच्या फूलांचा गजरा माळण्या ऐवजी एक गुलाबाचे फिक्कट गुलाबी फुल आणि दुसरे पांढऱ्या रंगाचे गुलाब फुलं केसात माळले तर केशसांभाराचा एक विशिष्ट गंध दरवळून सोडतो. जो की , स्त्री सौंदर्याचा आविष्कार म्हणजे गजरा. श्वेतावरी ! गजरे गुंफणं ही सुद्धा एक कला आहे आणि ही कला केवळ तुझ्या मुळेच या पामराला साध्य झाली आहे. म्हणूनच संतश्रेष्ठ तुकाराम महाराज माझ्या साठी म्हणतात. मज पामराशी काय

थोरपण पायाची वहाण पायीच बरी. हा अभंग माझ्यासाठीच लिहील्या गेलाय. याची जाणीव असल्या मुळेच माझे हात खरंच किती किती भाग्यशाली झाली आहेत. अबोलीचे रंग मनाला धुंदावून सोडतात. जाई - जुई , निशिंगंध , रातराणीची फुलंही कशी गंधमोहन करतात. ज्या फुलात स्त्री सौंदर्याचे रुपरुपेश खुलवण्याचे सामर्थ्य असते. ती फुले प्रितीच्या साऱ्या कसोट्या पूर्ण करून नवोन्मेषशाली गंध घेऊन जन्मलेली असतात. अशाच फुलांच्या सहवासात मानवी जीवनाची इतिश्री व्हावी. या पेक्षा मानवी जीवनाचे कथासार ते कोणते ? म्हणूनच मी तुझ्या सहवासात फुललो. फुलत गेलो. फुलत राहीन . . . सृष्टी भराच्या दिक्कलाला गंधीत करण्यासाठी. कारण प्रिती अमर आहे. प्रिती शिवाय मानवी जीवन आधूरं आहे. तेचं जीवन मंगलमय पवित्र करण्यासाठी. फुला सारख फुलणे हा माझा धर्म आहे आणि तो मी फुलविणारचं. परवाचीच स्वप्निल घटना. मी बिछान्यावर पहुडलेल्या अवस्थेत झोपी गेलो होतो आणि काय गंमत झाली. संपूर्ण खोली एका अनोख्या गंधाने गंधाळून गेली. गंधमत्त झालेली हवा सुध्दा फाणूस होऊन फक्त खोलीत भावस्थ दिदार होऊन गाऊ लागली एक शर्वरीचे प्रेम गीत. तशी खोलीही तेवू लागली संधी प्रकाश होऊन.

खोली भर चक्क गंधाळ सुंगधाचे दिवे पेटलेले. भक्क चांदण चुऱ्याचा
संधी प्रकाश पसरलेला. पहाटेची शांत सोज्वळ कावरी बावरी रात. अन्
बाहेर आकाश भर पसरलेलं टिपूर चांदणं. पण . . . चांदण चुऱ्याचा
रिमझिम पाऊस. अशा गंधार चांदण झडीत तू चोर पावलांनी आलेली.
अगदी माझ्या जवळ. जवळ म्हणजे मन मंदीरात. मन मंदिरात
म्हणजे स्वप्नात. पण . . . चांदण चुऱ्याच्या भिज पावसात तू
नखशिखांत भिजून गेलेली. ओलीचिंब गवळ्याची राधा अन् मी तुझा
मधुसूदन. कांही चांदण्या तुझ्या केस सांभारात ओल्याचिंब होऊन
लडबडलेल्या. कांही मखमली मुख कमालावरून देहभर सांडत
असलेल्या. ओघळत असलेल्या. अगदी हलक्या फुलक्या चकाकणाऱ्या.
पण . . . मनमस्त नजर नजराणा घेऊन लुकलुकत असलेल्या. त्यामुळे
तू इतकी मनमोहक दिप्तीमंद सुगंधी राधा झालीस. त्याच चांदण्याचा
लुकलुकता गांधार घेऊन तू आलीस. अगदी माझ्या जवळ. ओंजळभर
तारका घेऊन. अगदी हळूहळू म्हणजे पायरवही ऐकू न यावा. इतक्या
मंद पावलाने तू आलीस. माझ्यासाठी आनलेला चांदण चुरा माझ्या
बिछाण्यावर स्वैर पणे पसरून दिलास. चांदण चुऱ्याचा ओघळता
पाऊस , चिंतन करणारा तुझा तो गोरापान नाजूक मखमली सारखा
रेशमी मुखडा. गुलाबी छटा सांडत असलेला कोमल हात आणि तो

रुपवैभवी चकाकता हिरकणी चुरा. तुझे ते गोरे मवूसुद गुलाब
पाकळीस्थित हासरे ओट. हात चांदण चुन्याने लडबडलेले. किती किती
सुंदर. भावमस्त दिसतात गं हे कर. साक्षात दिल की धडकण. इतक्यात
तुझे लक्ष गेले. ते तुझ्याच केस सांभारातील निसटलेल्या बटेवर. जे की ,
ती सैरभैर झाली होती गोऱ्या गुबल्या गालावर. छंदमुक्त होऊन स्वैर
हसत होती. एक बट हलकेच गालावर येऊन चंद्रखळीशी फुगडी खेळत
होती तर कधी वाऱ्याच्या स्वाधीन होऊन भुरभुरत होती. मनमस्त पणे.
किती नखरेल बट. खरंच कांही कांही बटा सुध्दा किती अर्थपूर्ण जीवन
जगतात.

तुझ्या केससांभारा ऐवजी इतर ठिकाणी पैदा झाली असती तर खरंच
भावसुंदर दिसली असती का ? बटेचं जीवन किती चांगल असतं. बट
स्वातंत्र्य कांही औरच असते. नाही का ? तुझ्या पैजनातील नाद किती
मनरेख होऊन झमझमतोय पृथ्वीच्या अणूरेणूत. करकटावर
चितारलेली लाल भडक मेहंदी मुग्धाहून सोडते नयनबंद पापण पातीला.
तलवारीची धार अन् तुझा तो नेत्र कटाक्ष , किती घायाळ करून सोडतोय
तितिक्षीकांना. एखाद्या स्वाती नक्षत्रातील पावसा सारखी ओथंबून
आलेली तुझी ती नयनस्थ कडाराजी. कोणत्या बुलबुल पक्षाचे गीत
गाणार आहे. तू हळूवार ती नाजूक बट मेहंदी सजल्या हाताच्या पंकज

कलीकेने हळूवार डोईवर सारलीस. त्यावेळी तुझ्या हाताचा हसता
चांदण चुरा तुझ्या गुबल्या गालासह केस सांभारात एक वेगळीच लकप
माळून गेला. किती सुंदर तो क्षण. जादूईचा पळभर नजराणा. जणू
विश्व माधुर्याची तिलोत्तमाच आपल्या पुढ्यात उभी आहे. असा क्षणभर
भास झाला. चमचमत्या क्षणात चमचमती बाहूली दिसावी. तसे तुझे ते
रूपगंधेरी राघवरूप. एखाद्या गणेरीच्या फुला सारखे. पिवळे धमक.
सुवर्ण कांचन सोहळा. भाव सुंदर नयनमस्त मुद्रा आणि अमित
मनोहर भिज कांतार पावसाची जणू एकुलती एक हासरी गुलाब
कलीका. कांही कांही हिमनगाचे देखणे श्रंतावलेले पाणथळ दव. खरंच
पृथ्वीवरचा पाऊस तुझ्या उमलत्या कळी सारख्या गालावर पळभराची
विश्रांती घेत पहुडलेला होता. सारा कांही मनमस्त फुलगंधी काचेरी
सोहळा. पण . . . मला एकदम जाग आली आणि तुला पहातो तर काय ?
तू जवळ नव्हतीस. ना चांदण चुरा नव्हता. उठून बाहेर पाहीले. पाऊस
दणाण कोसळत होता. किती आणि कसा पडतो तो धुंवाधारपणे ? आणि
तो पाऊसही नव्हता. ते होते फक्त एक भिज पावसाचे अनामिक
भावसुंदर स्वप्न. थंडा थंडा कुल कुल. पण . . . शुभ संकेत देणारे !
साऱ्या धरेला श्रंताहून सोडणारे. खरंच मी तुझ्या रूपावर किमान स्वप्ना
पुरता तरी पागल झालो होतो. निदान स्वप्नात तरी तुझ्यावर

निश्चितच वेडावून गेलो होतो. तुझ्या या दिलमस्त दिलचस्पी
सौंदर्यावर मी पुर्णपणे भाळून गेलो होतो. रुपयौवनाचा अशिक अशिला
होऊन. फिदा झालो होतो. एखाद्या फिरदोश ऐ जन्नत इतरा सारखा.
"

सौंदर्य माणसाला दिवाने बनवित असते. तरीही मी श्वतावरीssश्वतावरी
करीत जिण्याच्या पायदंड्या पायचाल करीत होतो. कितीतरी वेळ.
अविश्रांत पणे. कारण - प्रितसंगर हिमवर्षावातही धुपत असतो. असाच
कांहीसा प्रकार माझ्या मनात डचमळून गेला. श्वेतावरी म्हणजे माझ्या
पहिल्या मनाची पहीली पायरी. प्रियस्थ प्रियशीच्या रुपात वावरणारी
प्रितवेल्हाळ शर्वरी आणि श्वेत म्हणजे माझ्या दुसऱ्या मनाचे
महाव्दंद्व संगर. शांतीप्रसादाचे महाउत्कट नवोन्मेष घेऊन आलेले
दिप्तीस्फुल्ल तराणे ! अर्थात - नवोन्मेशशाली उन्मेषाचे पाणी !! हे
पाणी कितीदा तरी खळाळत आले. कधी जलधी होऊन तर कधी सिंधू
होऊन. अथांग पसरलेल्या नदीचे पात्र जसे विस्तीर्ण असते. तसे प्रितीचे
पात्र सुध्दा विशाल आणि व्यापक असते. नदीकाठी भरून आलेला गार
उदक जसा अमृततुल्य असतो. तसा प्रित सोहळ्याचा उदक कधी गार
तर कधी भडीमार करणारा दयाघन अल्ला असतो. तो भांडत असतो
हृदयमंदीरी. प्रितीची करवी महापुजा तरच ती महागौरी होऊन येईल.

एकदा जर प्रितीची आराधना हुकली तर ती सतत हुलकावण्या देत रहाते. आयुष्याच्या अंतापर्यंत. मग माणूस होतो परेशान. बेभान. प्रितीचे उत्खनन निरंतर करावे लागते. पहाट प्रभा होऊन. पहाटेच्या संधी प्रकाशात प्रितीचा आलाप धुंदमंद करतो निसर्ग राजीला. म्हणून तर प्रभा फाकते आणि कोकीळ गातो कुहुकुहुचे अंगाई गीत घेऊन. वसंताला वसंताने दिलेले दान म्हणजे कोकीळ स्वर. कोकीळ स्वरात कितीतरी जीवनानंदाचे सौस्टवं एकवटलेले असतात. म्हणून तर प्रितीचा स्वर अबोल असतो. मात्र याच अबोल पणात प्रितीचे उसासे गंधाळून आलेले असतात. यात सोनी महीवाल या जोडप्याने स्व प्राणाची तुतारी फुंकली.

पण सोनी सोनीचं राहून गेली तर महीवाल वेडापिसा. पारु पारु करणारा देवदास अखेर दारु दारु करण्यातचं आपल्या प्रित सौंदर्याचे प्याले अखंड डुबंऊन ठेवला. नुसता ढबढब बाजा. प्रितीच्या मळ्यात किर्तीचे फुले उमलतात. एक एका फुलाची एक एक पाकळी अलग करीत जावी. तसे प्रितपुष्प. प्रितपुष्पाचा गजरा कधीच माळता येत नसतो. जो माळतो तो प्रेमदेवता ठरतो. आकर्षणात प्रिती जितकी चांगली , सुंदर , गोड वाटते. तितकी स्पर्शात किंवा कशातही वाटत नाही. प्रेम अजरामर करायचे असेल तर आकर्षणा शिवाय पर्याय नाही. प्रितीचा दुरून डोंगर चांगला

असतो. चढायलाही सोपा आणि उतरायलाही सोपा. पण प्रेमात समांतर राखले तर. प्रितीच्या चारी बाजू पुंजाळून निघतात. अन्यथा प्रिती निसटते आणि होते जीवघेणी. उत्कट सौंदर्य लालिची प्रिती उत्कर्षाचा आलेख नेहमी मांडत असते. अशा आलेखाचा अभ्यास स्वतंत्ररीत्या करावा लागतो. एखादा गोड राजकुमार होऊन. तारा राणीचा ध्यास घेणारा हरिश्चंद्र राजा सुध्दा या खेळात मशगुल झालेला. पण विश्वामित्राच्या एका स्वप्नानी चक्का चुराडा झालेला. कसला तो भिकार राजा. दान द्यायचेचं असेल तर कर्णा सारखे द्या. राजपुत्र संभाजी राजा सारखे द्या. कर्णानी रुपसौंदर्याचे कवच कुंडले दिले तर संभाजी राजांनी कान , डोळे , जिभ आणि अंगावरची चमडी सुध्दा दान करून टाकली. आपल्या प्रजा निष्ठेसाठी. प्रितीत देहदानाला अत्यंत महत्व असतं. हरेक प्रियशी आपल्या प्रितीचा डंका दिगंतरी ललामभूत करण्यासाठी आपल्या प्रियस्थ प्रियकराला देह दान करीत असते. ह्या देहदान सोहळ्याला अनन्य साधारण महत्व असलं तरी इथेचं प्रितीचे तीन तेरा वाजलेले असतात. म्हणून अशी प्रिती वंदनीय ठरत नसते. पुढे चालून या प्रितीचे रुपांतर भोगात होते. भोग हे कधीच वंदनीय नसतात. प्रेमयोग आणि प्रेमभोग हे वेगवेगळे असतात. माणूस योगी असावा पण भोगी नसावा. सोळा सहस्र नारी तरीही ब्रम्हचारी. असे

उगीच श्रीकृष्णाला म्हणत नाहीत. असे असले तरी श्रीकृष्ण प्रेमयोगात ना लाऊन पास झालेले व्यक्तीमत्व म्हणूनच पहावे लागते.

कारण श्रीकृष्णात राजकारणाचा पैलू घुसला नसता तर कृष्णयुग हे प्रेमयुग म्हणून पुढे आले असते. प्रेमी युगुलाची चिकीत्सा करायची असेल तर श्वेत आणि श्वेतावरीचा मधुगंधीत श्वास घेऊनच कालपटलाचे संस्लेशन करावे लागेल. हे संस्लेशन भावनिक पातळीवर न करता वैश्विक प्रेमाच्या कसोट्या लावूनच पुर्ण केले पाहिजे. अन्यथा त्यात भोग उतरला तर योग नष्ट होईल. योगाची पातळी स्वयंपुर्ण असावी लागते. अन्यथा तकलादू योग वैचारिकतेला मारक ठरतो. प्रितीचा महिमा भाग्यशाली असतो. त्यात नसतात अनिष्ट प्रथा. म्हणूनच प्रेम समर्थनीय ठरते. ज्या प्रेमात आपले पणाचे कवडसे असतात. ते प्रेम वैश्विक किर्तीचे प्रदिप्त किरणे घेऊन आलेले असते. प्रेम ही संकल्पनाच भिजकांतार असते. ज्यात आपण जसजसे डोकाऊ तसतसे प्रितीचे अनवट रंग उत्स्फुलपणे दिपोत्सव घेऊन आलेले दिसतात. दुनिया दारीचा विचार केला तर गोठ्यात हंबरणाऱ्या गाईचा हंबर अन् वासरांचा हंबर यात माता वात्सल्याची प्रिती प्रेरक होऊन आलेली असते. भारतीय प्रितीची परीसिमा अधोरेखित करण्यासाठी संतश्रेष्ठ तुकाराम महाराज म्हणतात ,

" तुका म्हणे शोधून पाहे | बायको नवऱ्याची माय || "

या अभंगात सुध्दा गाय वासराची प्रिती अधोरेखित झाली आहे. कारण आपली भारतीय समाज व्यवस्था ही पुरुष प्रधान असल्याने तुकाराम महाराजांनी हा अभंग निवडला आहे. या ठिकाणी नवरा हा शब्द वापरला असला तरी , इथे मुलगा अभिप्रेत आहे. म्हणजेच बापाचे प्रतीरूप. बापाचे प्रतिरूप असल्याने बायको नवऱ्याची माय. म्हणजे त्या रूपाची माय. या अर्थाने गाय वासराची सांगड घातली आहे आणि हेच प्रेमयोगात अभिप्रेत आहे. याचं कसोटीवर श्वेत आणि श्वेतावरीच्या प्रेमाचा रुपबंध शोधावा लागतो. श्वेतावरीचे निखळ प्रेम आणि श्वेत याची मैत्री ही निखळ सुचिर्भुत असून एकमेका बद्दलची आस्था , आदर , ओढ ही लक्षणीय आहे.

आशा प्रितीचे पल्लू वादातीत आसतात. पृथ्वी पटलावर अनेक प्रेमवीर होऊन गेले पण श्वेत आणि श्वेतावरीच्या प्रितीचा संग एकालाही करता आला नाही. प्रितीचे दोन डोळे निळेमंद अंबर पहाण्यात एकाग्र असले तरी , या नजरेत वासना नाही. वासना विरहीत प्रेम हे सर्वव्यापी असते. जळी , स्थळी , काष्टी , पाषाणी जेव्हा प्रेम भरून उरते. तेव्हा वसुंधराही हर्षफुल्ल होऊन

डोलू लागते. प्रिती असावी काळ्या कभिन्न दगडावरची रेघ. प्रिती असावी महाकारुणीक , प्रिती असावी नयन मधुर , प्रिती असावी जगाच्या कल्याणा , संतांच्या विभूती तरच आपण वैश्विक प्रितीचे दरवाजे उघडू शकू. ज्या प्रेमात मृग कांचनाचा सडा पडतो. ते प्रेम असतं उर्जस्वल असतं. एखाद्या बकुळीच्या झाडा सारखं तर कधी मोगऱ्याचा गंध दरवळून चाफ्यालाही बहर म्हणत. रातराणीच्या सहवासात सुगंधाने यावे लाजत बुजत तर कधी बेधुंद करणारं नयनमस्त चांदणं होऊन. आभाळभर पसरलेल्या सर्वच तारका कांही प्रेमवेड्या असतातच असे नाही. एखादीच चांदणी लुकलुकते सौदामिनी होऊन. तिलाच आपण शुक्राची चांदणी असे म्हणतो. चांदण्याचा पदन्यास पाहून सारं आकाश वेडावतं. पण आकाशाच्या नशीबात प्रिती असतेच असे नाही. प्रिती असते फक्त पोर्निमेच्या दुग्धधवल चांद रातीत. म्हणून तर संधी प्रकाश दरवळतो. प्रितीचा चातक होऊन. पेरते व्हा ! म्हणणाऱ्या चातक पक्षाची तहान फक्त मृगाचा पाऊसच शमवू शकतो. प्रेम करं वाऱ्या सारखं. दाही दिशा व्यापलेलं. पक्षी गीताची शीळ आणि प्रितीचा तिळ सारं आकाश लुभावू शकतो. ही ताकद फक्त प्रेम रसात असते. यालाच आपण करुण रस असे

म्हणतो. प्रत्येक करुण रसाच्या थेंबात प्रितीचे घन ओथंबून आलेले असतात. त्यामुळेच श्वेतावरी ही श्वेतसुंदराची श्वेतश्वरी झाली. साक्षात ज्ञानेश्वरी ! जो जे वांच्छील तो ते लाहो. प्राणीजात. ज्ञानेश्वराचा प्रेम योग भक्ती रसातून आलेला असला तरी , मुळ करुण रसचं आहे.

त्यामुळे प्रेम योगाचे जनक असलेले कृष्णदेव. हे सुध्दा राधेचे प्रियस्थ सखे होतेच ना. राधा राधा करून बावरणारा कृष्ण सुध्दा , अखेर मोर पिसातच गुंग होऊन पडला आणि फसलेल्या प्रेमाचे धागे रक्तबंबाळ हृदयात घेऊनच आयुष्याची सांगता करून निघून गेला. मात्र त्याला हवी तशी , हवी तेंव्हा राधा मिळूच शकली नाही. अन्यथा तो सुध्दा राधेचा पदर घेऊनच नर्तन केला असता. राधेच्या घनश्याम पल्लू आड आपल्या प्रितीचे तराणे वाजवण्यात मशगुल झाला असता. पण नाही. प्रेमाणे भल्या भल्याना भुलवित ठेवून आपली साधी पायधूळ सुध्दा स्पर्श दिली नाही. हे असले अवघड सत्य असताना प्रियशीच्या नयनमस्त सोहळ्यात , आपल्या अभागी जीवनाचे टाळ वाचविण्यासाठी तल्लीन झालेले अनेक अभागी जीव असतात. आजकालचे प्रेमवीर राधा तर सोडाच साधा वादाही निभाऊ शकत नाहीत. त्यामुळेच

तर प्रेम हे आंधळे वाटत आले आहे. वास्तविक पाहता प्रेम हे आंधळे नाहीच. प्रितीचा महीमा पादाक्रांत करण्यासाठी जातीवंत प्रेम पुजारी असावा लागतो. प्रेमाची शिडी चढत असताना किती शिड्या चढलो. याची गिणती केली तर उभं आयुष्य सुध्दा पुरत नाही. तेंव्हा ह्या उत्कट साम्राज्याच्या शिड्या चढणार कसे आणि केंव्हा ? प्रेमाचे अनंत दिप झगमगत असतात प्रितीच्या महावस्त्रात. एखाद्या शिरोशिमा नागासाकीच्या पराभूत प्रदेशा सारखे. नागासाकी आणि हिरोशिमाच्या खळबळत्या पोटातला लाव्हा आणि प्रेमीकांच्या जिव्हा सारख्याच असतात. प्रेम हे क्षणभंगुर खेळ नव्हे; मांडला तर जपावं लागतं. सोशिक माणसाच्या मस्तकात प्रितीचे निशाण ललामभूत झालेले असते. म्हणून आशा व्यक्तीची भाषा मधूर , गोड , हवी हवीशी वाटते. प्रितीचा संग तोडता येत नाही. तोडतो म्हटले तरी तुटत नाही. प्रिती अतुट पावसाची जननी असते. तिचे नाद असतात भिंगार. प्रिती ही दोन आत्म्यातील मुकसंवाद असते. जेंव्हा ती बोलू लागते , तेंव्हा ती सुसंवाद होते. आणि इथेच सुखसंवादाचे निर्झर हाती लागतात. मग फुलवता येते प्रिती.

हवी तेंव्हा आणि हवी तशी. त्यासाठी प्रिती असावी भावस्थ.
भावविभोर जीवनाचे विश्लेष शोधणारी. तेंव्हा कुठे माळीयाचा
मळा फुलेल आणि समाधिस्थ ज्ञानेश्वर रडू लागतील एका
भावविभोर शाल्मलीसाठी अन् म्हणतील प्रिये ! ही कविता
तुझ्याचसाठी. पसायदान हे ! कारण तिच्या केसातील मोगरा
फुलला. सफल प्रेमाचे लक्षण म्हणजे तिच्या केसात माळलेला
मोगरा फुलला तर प्रितीचे प्रियाकुर फुलून येतात. झिम्मडघाई
करीत. अर्थातच प्रितीचा मोगरा फुलला हे स्पष्ट होते. जेंव्हा दोन
मन एका विशिष्ट बाबींसाठी जुळून येतात. तेंव्हा दोन मनांतील
अंतर कमी होऊन एकमेकांच्या स्नेहल स्पर्शासाठी ती अतुरलेली
असतात आणि आपोआपच एकमेकांकडे ओढली जातात. प्रितीचे
मन ओढाळ असते. रिमझिमणारा पाऊस आणि प्रितीच्या
वर्षाधारा मृदगंधात न्हाहून निघाल्या नंतर प्रेमाचे कितीतरी
उसासे , मृदगंधात एकरूप होऊन , बुलबुल तारा वाजवतात. या
बुलबुल ताऱ्यांची वीण सुखद झंकारणारी शमा असते. आशा
स्वरमत्त संगीताचा ताना जेंव्हा उत्कट प्रियतमेच्या भेटी दाखल
हाळी देत सुटतो. तेंव्हा त्याच्या नादमाधुर्यात भिज पावसाचे थेंब
पानथळ होऊन झरझरतात. प्रित फुलोऱ्याचे देठ नेहमी हिरवे

असते. प्रितीच्या गुलाबी छटाना , हिरव्या रंगात जडावल्या शिवाय , प्रिती पुर्ण होऊच शकत नाही. हिरवा रंग कृषी धवल असला तरी , प्रितीचे माहेरघर असतो. हिरव्यागार तर्णापर्णावर गुलाबी छटांची उधळण म्हणजे प्रेमाचा रोमान्स. हा रोमान्स रोमहर्षक असलातरी , शांतीप्रसादाची उत्कट देवालये स्थितमंतर करण्यातच धन्यता मानतो. म्हणजे हिरवा रंग शांतीप्रधान असून कृषीकांच्या जीवनात स्थितसौंदर्य प्रस्थापित करतो. वसुंधरेचा शृंगार म्हणजे हिरवळ. आशा हिरवळीवर स्वरमत्त झालेले संगीत घेऊनच कोकीळ पेरते व्हा ची आरोळी देत असतो. हिरवा रंग शृंगार फुलवणारा फुलमाळी असलातरी , यातच शांत रसाची कवडसे स्थितशील स्थितज्ञ झालेली असतात. हे तत्त्वज्ञान घेऊन आलेला प्रितयोद्धा प्रित संगरात यशस्वी होतो आणि हेच तत्त्वज्ञान श्वेत आणि श्वेतावरीच्या मुखप्रदेशात अभिरूप झाले असल्याने श्वेत श्वेतावरीचे प्रेम यशस्वी झाले आहे.

यशस्वी प्रेम कहाणीची सुरुवात मुळात अपयशाने होत असते. पण यास श्वेत आणि श्वेतावरीचा प्रित आलाप अपवाद आहे. अपयशाचे धनी हे दुःखधुंद उसासे घेऊनच आपल्या जीवनाची इतिश्री करतात. पण आशा शेवटात भिजपावसाचे कवडसे नेहमी अंधुक

असतात. अंधुक कवडसे घेऊन जगण्यापेक्षा , प्रेमपक्षी होऊन ,
फिनिकस पक्षाची राख घेऊन , उड्डाण केलेले कितीतरी बरे
असते. शेवटी माणुस काय कमावला आणि काय गमावला याची
गोळा बेरीज केली तर बहुतांश माणसे तिनपाट असतात. मुख्य
माणसे सर्व प्रांतात मुख्यांचे बादशहा असतात. त्यामुळे अशा
व्यक्ती जवळ प्रियतमाच काय , साधे कुत्रेही फिरकत नाही. हुंगणे
तर सोडाच. तरीही अशी माणसे कुत्र्याच्या शेपटी सारखी वाकडी
ती वाकडीच असतात. प्रेमाचा गुत्ता शेपटी घोळू लोकात नसतो. तो
असतो स्वैर मुक्त प्रियतमेच्या चांदरातीत. म्हणून तर चांद
खळबळतो. प्रेम हे देवता आहे. म्हणून त्याचा दिवा तेवता आहे.
त्यास वंदन करा. अखेर श्वेतावरीच्या केसातील मोगरा फुलला.
सफल प्रेमाचे लक्षण म्हणजे तिच्या केसात माळलेला मोगरा
फुलला. त्यामुळेच प्रितीचे प्रियाकुंर फुलून आले. अर्थातच प्रितीचा
मोगरा फुलला. हे आता स्पष्ट होत आहे. यास कारणीभूत
म्हणजे पहिले प्रेम आणि पहिले चुंबन. पहिले मन आणि पहीला
सहवास एक स्थितज्ञ सौंदर्याचे उत्कट रूप बहाल करून जात
असतो. पहिल्या चुंबनाचा क्षण अविस्मरणीय असतो. तो कधीच
विसरता येत नाही. जगाच्या पाठीवर असलेल्या प्रत्येक प्रियकराला

आपल्या प्रेयसीचा व प्रेयसीला आपल्या प्रियकराचे पहिले चुंबन घेण्याची अनावर इच्छा झालेली असते. प्रित प्रांताचा अविस्मरणीय क्षण म्हणजे चुंबन. मुका घ्या मुका. परंतू चुंबन कसे घेणार ? हा किती महाकठीण प्रश्न. हे प्रेमाचे फार मोठे दुःख आहे.. पहिले चुंबन हा प्रेमाचा आधार असतो. तो वृक्षा सारखा फुलवता आला पाहिजे. दोघांना प्रणयधुंद करणारे पहिले चुंबनच प्रितफुल्ल असते.

पहिले चुंबन प्रदीर्घ असावे. एखाद्या दिर्घ श्वासा सारखे. नंतर एक दोन तीन असे करीत कितीतरी वेळा मनसोक्त तिच्या गालाचे , भाळाचे , ओठांचे घेत चुंबनाचा वर्षाव करावा. यात मनसोक्त आपल्या जीवन जानिवा भिजवून घ्या. पहिल्या चुंबनाच्या प्रेमधुंधार वर्षावात न्हाऊन निघण्यासाठी. श्रीकृष्णांच्या दोन्ही हातात धरलेल्या बासरीचा तान्हा मोर पिसाला साक्ष ठेवून आपल्या सखी गणगौळण राधीकेला वेडावणारी धुन सुध्दा याच भुमित वाजली. बासरीच्या सुरावर तल्लीन झालेली राधा मुग्ध होऊन कृष्णकन्हैयाच्या सुरमंतरात तल्लीन पावली. आपल्या प्रियतम प्रियेचे पायतळवे आपल्या तळहाती झेलणारा प्रियकर. राधा नावाची धुन फुंकीत आयुष्याची गणगौळण केली. राधीकेच्या

रुपमंतरात कितीतरी सुरेल बासरी घनांचा चितार पक्षी फडफडला.
राधामोहनाने सुध्दा तिला उराशी घट्ट पकडून कितीतरी चुंबनाचा
वर्षाव केला. यात आपल्या प्राणप्रिय सखीच्या गर्दनातील
स्वरालीचे भावस्थ दर्शन घेऊन सखीच्या देहात एक रुप होऊन
आपल्या जीवनानंदाचा अत्तरखुशबो करण्यासाठी अत्तरगंध होऊन
अत्तर गुलाब झाला. सखीच्या देहमंतराची साद भावस्थ करीत
प्रेमा तुझा रंग कसा ? हे कोड सोडवण्यासाठी मयुर पिसांचा
लेखन प्रपंच करण्यासाठी आपल्या सुरेल धुनीचे भावस्थ रुप
सखीच्या चरणी विलीन करीत अजोड प्रिती प्रतिपादन केली. तेही
सखीच्या केससंभारात मोगरा फुलला. पण आयुष्याच्या शेवटी
दिलबहार असलेला कान्हा सखी सौंदर्यात विलीन न होता
राजकारणाचे छक्के पंजे खेळण्यात ताश होऊन उन्मळून पडला.
सखी सौंदर्याचे उर्जस्वल उन्मळण त्यास पहाताच आले नाहीत.
त्यामुळे तर श्वेत श्वेतावरीच्या प्रित धुंवाधार व्यक्तीमत्वातील
प्रेमवाती दिलखुश होऊन दिलदार पणे जळत रहातात. जळणे हा
प्रितीचा गुणधर्म आहे. तशी श्वेतश्वरी मिस्कील हसली आणि
म्हणाली ,

" श्वेत ! "

श्वेत सुध्दा ऱ्हस्वं सुरात म्हणाला ,

" बोल. "

तशी श्वेतावरी आवाज वाढवून म्हणाली ,

" असे तुसड्या सारखे काय बोलतोस रे ? थोडं प्रेमाणं बोल की. तुसडे पणाचा रंग उधळून दे , कुठल्या तरी विजनवासात अन् थोडं शुध्दीवर ये. पहा सारी धरा कशी प्रिताचा सुगंध भावकल्लोळात पकडून ठेवते. आपणही पृथ्वीचा एक अंश आहोत ना. तिच्याच पदन्यासात सामिल झालो तर आपल्याही हिश्याला प्रितीचा एक अंश तरी येईल ना. "

श्वेत हसला आणि म्हणाला ,

" अंग वेडी का खुळी. मी थोडाच प्रेमब्रिम करणारा प्रेम घेवडा आहे. का रंगारी आहे , प्रितीचे रंग उधळून द्यायला. का उधळू तुझ्या अंगावरती. अन् पुन्हा म्हणशील , रंग नको टाकू माझी भिजेल कोरी साडी. "

तशी श्वेतावरी फटकळ फटका मारीत म्हणाली ,

" वाहव्वा रे ! लोका सांगे प्रेमज्ञान आपण कोरडे पाषाण पण . . . रंगारी नसलास तरी रंग कर्मी चित्रकार महाशय तरी हमखास आहेसचं ना. "

शांत स्वरात श्वेत म्हणाला ,

" बरं बाई प्रेमाणे बोलतो. रंगार्त रंगाच्या भाव सुंदर छटा उधळून देतो
एखाद्या विजनवासात अन् मीही होतो पारु पारु करणारा देवदास. हं
आता तरी बोल. "

अगदी गंभीरपणे श्वेतावरी म्हणाली ,

" मी प्रेम या विषयावर पिएचडी केली तर . . . "

श्वेत कुत्सित हसला आणि म्हणाला ,

" सारं संशोधन निरस होईल. "

पुन्हा रागाने श्वेतावरी म्हणाली ,

" असा काय बोलतोस रे ? "

गंभीरपणे श्वेत म्हणाला ,

" खरं तेच बोलतोय. "

आश्चर्य चकित होऊन श्वेतावरी म्हणाली ,

" म्हणजे ? "

श्वेत तत्वज्ञानाचा आव आणत म्हणाला ,

" सत्यम शिवम सुंदरम. अगोदर प्रेम करावं लागतं. मग सुधा रस अभ्यासावा लागतो. "

तशी श्वेतावरी एकदम धीरगंभीर होऊन म्हणाली ,

" हे पहा. विर रस , शृंगार रस , बिबित्स रस , करुण रस , रौद्र रस , भयंकर रस , हास्य रस , अदभूत रस , शांत रस या नऊ रसा पैकी नऊ रसाचा अभ्यास केलाय म्हटल मी ! त्यातल्या त्यात शृंगार रसात विशेष प्राविण्य मिळवलय. "

श्वेत गालातल्या गालात मंजूळ हसला आणि म्हणाला ,

" व्वा ! छान , सुंदर अभ्यास अन् दहावा रस ? "

तशी तडकाफडकी श्वेतावरी म्हणाली ,

" अरे नवूचं रस असतात. "

तसा श्वेत एखाद्या गंगेच्या खळाळ पाण्यासारखा हसला आणि म्हणाला ,

" अहो वेडा बाई ! प्रेम या विषयाची चिकीत्सा करण्यासाठी दहा रस लागत असतात. तो आहे सुधा रस ! या झाल्या दहा पायऱ्या. आणखी एक अकरावी पायरी असते. ती सगळ्यात अवघड ? चढशील "

तशी विचार पुर्वक श्वेतावरी म्हणाली ,

" अलबत पण कोणती ? "

श्वेत शांतीदुता सारखे म्हणाला ,

" कृती रस ! "

तशी विचारघन होऊन श्वेतावरी म्हणाली ,

" म्हणजे ? हा अजून कुठला रस आनलायेस ? "

हळूवार श्वेत म्हणाला ,

" प्रेम ! "

प्रश्नार्थकपणे श्वेतावरी म्हणाली ,

" हि कोणती अवस्था ? "

चिंतन स्वरांत श्वेत म्हणाला ,

" हि फार नाजूक अवस्था आहे. एखाद्या गणेरीच्या फुला सारखी.

प्रत्यक्षात प्रेम करावं लागतं. "

गंभीरपणे श्वेतावरी म्हणाली ,

" कुणावर ? "

अगदी सहजपणे श्वेत म्हणाला ,

" कुणावरही करता येईल. अगदी माझ्यावर सुध्दा. पण . . . मनापासून प्रेम करावं लागतं. तोही मंत्रोच्चार करून "

तशी श्वेतावरी विचारात पडली आणि गोंधळून म्हणाली ,

" मंत्रोच्चार ! आणि तो कोणता ? "

शांतचित्ताने श्वेत म्हणाला ,

" सोपा आहे. शिकवू का ? "

तशी श्वेतावरी म्हणाली ,

" तुझी पिएचडी झालीय. "

आनंदघन होऊन श्वेत म्हणाला ,

" केंव्हाच ! डॉ. श्वेत ही आमची ओळख. "

तशी जलदगतीने श्वेतावरी म्हणाली ,

" मग इतका उशिराने सांगतोस. शिकव मग ."

प्रश्नार्थक नजरेने श्वेत म्हणाला ,

" गाईड कोणता घेणार ? "

अगदी सहजतेने श्वेतावरी म्हणाली ,

" घेऊ की कोणत्याही बाजारातील दुकानातून , एखादं नवं करकरीत पुस्तक "

तसा श्वेत पुन्हा हसला आणि म्हणाला ,

" मग तुझी झालीच म्हणून समज."

प्रश्नांकित चेहऱ्याने श्वेतावरी म्हणाली ,

" काय ? "

हसतच श्वेत म्हणाला ,

" संशोधन विषयक पिएचडी. "

तशी त्राशीकपणे श्वेतावरी म्हणाली ,

" असा काय बोलतोस रे ! "

श्वेत हसला आणि म्हणाला ,

" वेडा बाई गाईड म्हणजे पुस्तक नव्हे; माणूस घ्यावा लागेल. तोही पोरगा. "

त्रासीकपणाच्या भावस्थ छटा घेऊन श्वेतावरी म्हणाली ,

" मग रे ! "

तसा श्वेत म्हणाला ,

" चिंता करू नकोस. मी आहे ना. आता शुद्ध आणि सुचिर्भूत
अंतःकरणाने मंत्र जप. तोही माझ्या नावाचा अन् घेऊन टाक मला
तुझ्या पदरात. मग प्रेमा तुझा रंग कसा ? हा ध्वनीमुद्रन होईल. आता
मी एक एक मंत्र म्हणेन. तू मागे संथपणे भ्रमण कर. तेही डोळे मिटून.
प्रिय श्वेत ! "

श्वेतावरी म्हणाली ,

" प्रिय श्वेत ! "

श्वेत म्हणाला ,

" । "

श्वेतावरी म्हणाली ,

" । "

श्वेत म्हणाला ,

" Love "

श्वेतावरी म्हणाली ,

" Love "

श्वेत म्हणाला ,

" You "

तशी श्वेतावरी एकदम चढ्या आवाजात म्हणाली ,

" हा कोणता रे असला मंत्र ? "

श्वेत म्हणाला ,

" प्रेमा तुझा रंग कसा ? "

श्वेतावरी म्हणाली ,

" असा ? "

तसा श्वेत अधिकचा गंभीर झाला आणि म्हणाला ,

" प्रेमाचं चुडबुडकं वाजवता आलं पाहिजे. नाहीतर ढबक ढबक असा आवाज येईल. मग बसशील कायमची फसून. कर्ण महाराजांच्या चाका सारखी. जाग्यावर घुरंघुरं करीत. "

शरदाचं चांदणं आणि प्रेतीचं खेळणं किती स्वच्छ , सुंदर , लोभस पारदर्शक असतं. नाही का ? एखाद्या काचेरी दर्पणा सारखं. प्रितीच्या सहवासात आणि काचेरी महालात फिक्कट गुलाबी रंग लुभावून सोडतो.

प्राणि मात्राना. गेल्या कितीतरी दिवसा पासून प्रितीचा मधुगंध
मधुचंद्राच्या रात्री मधुसुदनाच्या गोड मधूर स्वरालीचा ताना
वाजवण्यात मशगुल झाला आहे. आठवतोय मला तो दिवस , ती रात्र ,
तो पळ आणि तो क्षण ना क्षण सुध्दा. किती झरोके होते त्या वेळेत. हवा
सुध्दा धुंदाऊन गेली होती. तारुण्य सुलभ धुंदमंद करणाऱ्या चंद्रसखी
सारखी कुंदाऊन गेली होती. खरंच कसला विचार करतोय मी ! क्षणाचा ,
पळाचा ? हे क्षण , हे पळ अस्तीत्वातच नसायला हवे होते. काळ
झपाट्याने पुढे पुढे सरकत निघून चालला आहे आणि आम्ही त्याच्या
सोबत एखाद्या चक्रा सारखे घरंगळत जात आहोत. प्रितीच्या मळ्यात
हा काळ नावाचा वर्तमान , भुतकाळाचा पल्लू घेऊन जन्मायलाच नको
होता. पण प्रत्येक निमिष भुतकाळात सरकावतच धावत आहे. धावता
वर्तमानकाळ नसता तर किती बरे झाले असते. तिच्या डोळ्यातील
पापण पातीत कायम दहिवर होऊन संचीत होता आले असते तर किती
बरे झाले असते. ज्या डोळ्यांमधली फिक्कट गुलाबी गहीरी लाली होऊन
उधळता आले पाहिजे. एखाद्या उधाण वाऱ्या सारखे. श्वेतावरीची मैत्री
ही एखाद्या घननीळ अंबरा सारखी अथांग रूप घेऊन पसरलेली असावी
आणि तिच्या गुलमोहरी दंतकळ्यात फुलारलेला वसंत होऊन

रुणझुणण्याचे सामर्थ्य माझ्यात असावे. एवढेच प्रेमदान मागतोय
सृष्टी सौंदर्याला "

तशी श्वेतावरी भावदंग होऊन म्हणाली ,

" श्वेत , खरंच तू किती प्रेम भिकारी आहेस रे ! माझ्यातून तू थोडा
बाहेर ये. पहा धुंदार वारा कुणाची तरी मार्ग प्रतीक्षा करीत कसा सुसाट
धावत सुटला आहे. तोही एका भिल्लणीच्या प्रतीक्षेत. तो भिकार भिक
कधीच मागत नसतो. फक्त पाठलाग करून हवे तो मिळवतो. वादळ
वाऱ्या सारखा प्रेमयोगी या अलम दुनियेत दुसरा असेल , असे मला तरी
वाटत नाही. रात्रंदिवस प्रियतमेचा पाठलाग करण्यात तो कसा जान
कुर्बान करीत धावत असतो. निरंतराचा निरंजन योगी होऊन. आपल्या
प्रियतमेच्या नेत्रकमलात पळस फुलांचे दिवे प्रज्वलित करतो. "

श्वेत मधूर मख्खी सारखा हसला आणि म्हणला ,

" नको नको. तुझ्या गुलबदन देहा पेक्षा मला दुसरे कांहीच नको आहे.
साक्षात हिरे , माणकं , मोती घरंगळत माझ्या पाया जवळ लोळण घेत
आलीतरी , माझ्या पायाचे दास झाले तरी , ती मला नको आहेत. फक्त
आणि फक्त श्वेतावरी तू हवी आहेस. तुझ्या सानिध्यात आयुष्याचा
एक एक पळ गंधमस्त करीत तुझ्याच प्रित गांधारात एकरूप होऊन

जावं. यात मृत्यू आला तरी खुशाल स्व अस्तीत्वाचं बलीदान करीन.
पण मला तुझ्या शिवाय दुसरे कांही नको. खुशाल ती संपत्ती तू घे ! , ते
ऐश्वर्य तू घे ! ! माझ्या आनंदाचे क्षण नि क्षण तू घे ! माझ्या आयुष्याचे
तत्त्वसार तुझ्या रुपगंधी हिमालयात विलीन करण्यात जितका मला
आनंद आहे , तितका अजून कशात आहे. प्रिती ही माणसाला स्वांत सुख
देऊन जाते. या स्वांत सुखाचा गोडवा चाखण्यात जितकी पळ
मिळतील. तितक्या फळांचा सुगंधी सुगंध अनुभवण्यात जितकी मजा
आहे. तितकी मजा अजून कशात असेल ? "

तशी श्वेतावरी गुलाब गाली नादमधुर हसली आणि म्हणाली ,

" अरे पण किमान तुझ्या हातून एखादा मोगरा माझ्या भाळचंद्रमात
माळून तरी देशील ना. श्वेत तू माळलेला प्रत्येक गजरा कसा सृष्टी
सौंदर्याचा बादशहा होऊन गंधमत्त करतो. देह नावाच्या गंधार झडीला.
तुझ्या हाताची जादूई साऱ्या अलम दुनियेला कशी गंधाळून सोडते.
प्रितीच्या इतिहासात अनेक प्रेमवीर झाले असतील. पण आयुष्याच्या
शेवटी विव्हळतच अंत पावले. नाही का ! यात हिर रांझा असेल , सोनी
महीवाल असेल , पारु पारु करणारा एखादा देवदास असेल , लैला लैला
करणारा एखादा मजनू असेल. पण . . . हे सारे प्रेमी जीव आयुष्याच्या
शेवटी विव्हळून तडफडून मेले. मग या प्रेमाची तितीक्षा तरी का करावं.

पुढच्यास ठेच मागचा शहाणा म्हणतात. त्या प्रमाणे हा विषय सोडून दिला तर किंवा त्या प्रेमभंग झालेल्या प्रितपुत्राच्या धर्तीवर आपली जोडीही अशीच गेली तर प्रितीचा प्राचिन इतिहास , मध्य युगीन इतिहास आणि चालू वर्तमान इतिहास असाच गेला तर . . . याची फार भिती वाटते रे ! "

तसा श्वेत धीटपणे म्हणाला ,

" श्वेत आणि श्वेतावरीचा इतिहास प्रेमस्थ जीवांना जीवनानंदाचा यशरी इतिहास बहाल करेल. इतिहासाच्या पानाला चालू वर्तमान काळ सुवर्ण अक्षरांनी लिहावा लागेल. रामायण लिहीण्यासाठी वाल्मीकांना जन्म घ्यावा लागला तर प्रेमस्थ जीवाचा शाल्मली सोहळा लिहीण्यासाठी श्री कृष्णालाच जन्म घ्यावा लागेल आणि आपल्याला युगानुयुगे जन्म घ्यावा लागेल. म्हणून तर भगवान श्रीकृष्ण म्हणतात ,

" संभवामि युगे युगे ! "

त्यासाठी आपण मृत्युंजय होऊ. लाख मेले तरी हरकत नाही. पण . . . आपण प्रितीचा उध्दार कर्ता युगंधर होऊ. तेंव्हा लोक आपल्या प्रेमस्थ जीवाच्या भावसार कथा चितारतील. दहीवरल्या रातीत गातील. अनेक

पारायणे करतील. प्रत्येक देवघरात श्वेत श्वेतावरीचा प्रितीग्रंथ पुंजतील. जागोजाग आपले शिल्प उभारतील आणि प्रेमी युगल आयुष्याच्या पायवाटेवर आपल्या छटांचा अस्वाद घेता घेता भावमंतर होऊन जातील. जगाच्या कल्याणा प्रेमाच्या विभूती देह कष्टावती प्रेम भावे. जगाचं कल्याण करुणेतच स्थानबद्ध झाले आहे. करुणा म्हणजे प्रिती. त्यासाठी प्रिती शिवाय पर्याय नाही. प्रितीचे डोळे गहीरे असतात. एक प्रेमी युगल उभे करण्यासाठी हजारो वर्ष लागतात. आणि त्याचा मान आपल्याकडे चालून आला आहे.

नव्हे; आपल्या प्रितीचा दास झाला आहे. तुझ्या डोळ्यातील प्रितीच्या धावत्या अश्व खुणाच खुप कांही सांगुन जातात. बोलका भाव अबोल होतो , तेंव्हा तुझ्या माझ्यातील अंतर कमी होऊन एकमेकांना खेचून एकरूपांत सोहळ्याचा अमित मनोहर एकात्म होतो. वास्तविक पाहता प्रितीच्या पथावरील संन्यस्त योगी हे भुमितीच्या दोन समांतर रेषे सारखे असतात. दोन समांतर रेषा एकमेकांना कधीच छेदत नसतात. पण . . . श्वेत श्वेतावरीच्या दोन समांतर रेषा एकमेकींच्या जिवश्य कंठश्य होऊन हातात हात देऊन प्रितीचा बुलबुल तारा वाजवतात. याच रेषा इतिहास नावाच्या पुरुषाला अव्हानबद्ध करतील. चालू वर्तमान

काळा पासून प्रितीचा इतिहास प्रितगुलकंद श्वेतश्वेतावरी म्हणून
स्विकारावा लागेल. "

श्वेतावरी आनंदघन होऊन म्हणाली ,

" श्वेत ! मला तरी फार फार भिती वाटते रे ! कोणीतरी येईल आणि
आरपार खंजीर खुपसून जाईल. आपण पडलेले असूत रक्तबंबाळ
पसान्यात. "

श्वेतावरीचे मत जाणून श्वेत म्हणाला ,

" अगदी खरं ! गोंदेवाडीच्या निसर्गरम्य कडाराजीतील तलाव
पहाण्यासाठी प्रेमीयुगुल किती भिड करून राहिलेत. पण तेथील भिकार
लोका कडून कशी छळवणूक होते आहे. जशा सुवर्ण टोळ्या असतात.
तशा तिथे बलत्कारी टोळ्या निर्माण झाल्या आहेत. निर्बुद्ध लोक.
रानटीपणा करता करता कवळ्या लुसलुशीत गुल्बकावलीच्या कळी
सारख्या अजान नवथर मुली त्यांना खुडायला लागतात. अगदी
डॉक्टर , इंजिनिअर , वकील , प्राध्यापक झालेल्या मुलींची सुध्दा
दिवसा ढवळ्या वाट लावतात. किती हा भोग पिपासू गलीच्छ सोहळा. "

तशी श्वेतावरी गुलाब गालातून म्हणाली ,

" पण मी म्हणते श्वेत ! अशा मुली असल्या मरणाच्या दारात जातचं असतील कशाला ? ज्यांना प्रेमातला धोका कळत नाही. त्यांनी कशाला रचाव्यात प्रेमसंथा. प्रत्येक प्रेमसंथेच्या खाली खळबळता लाव्हा असतो. हा लाव्हा भल्या भल्यांची झोप उडवण्यात माहीर झालेला असतो. "

तसा श्वेत म्हणाला ,

" श्वेतावरी ! तुझा प्रश्न रास्त आहे गं. पण हे ठिकाण निसर्गरम्य आहे. या ठिकाणा ऐवढा एकांत वास अजून दुसरा कुठे नाही. त्यामुळे प्रेमी युगुल गेंदेवाडीची निवड करतात. या ठिकाणी बारोमास वसंत फुललेला असतो. निसर्गाचे नयन मनोहर दर्शन घ्यायचे असेल तर या ठिकाणा सारखे दुसरे ठिकाण नाही. चोहोबाजूंनी गजबजलेली हिरवीगार वनराई , मोरांचा केकारव आणि हरणाचे कळप , वानरांचा भुभूत्कार अन् नाना रंगी , नाना ढंगी निसर्ग फुले. त्यात सळसळत्या तरुण पर्णराजीचा अमित मनोहर देखावा. हे या ठिकाणचे मुख्य वैशिष्ट्य आहे. "

श्वेतावरी भयानक भाव दिग्दर्शित करीत म्हणाली ,

" अरे बापरे ! हि कुठली गोंदेवाडी ? "

तसा थंड डोक्याने श्वेत म्हणाला ,

" आपल्याच देशातील हे ठिकाण आहे. कदाचित याच ठिकाणी राधा कृष्णाचा पहीला पदन्यास झालेला असावा. म्हणूनच हे ठिकाण प्रेमी युगुलाला भुरळ घालत असते. "

तितक्याच वेगाने श्वेतावरी म्हणाली ,

" तिथे छळवणूक होतेय. "

उत्स्फुर्तपणे श्वेत म्हणाला ,

" होतेय नाही. प्रेमस्थ मुलीची छेड काढून तिच्या प्रियकरा समक्ष तिच्यावर लांडग्याचा धुमाकूळ. कोणी कपडे काढतेय तर अनेकांची झोंबाझोंबी. "

श्वेतचे शब्दविखार ऐकून श्वेतावरी म्हणाली ,

" म्हणजे ? "

अगदी शांत डोक्याने श्वेत म्हणाला ,

" एकाच वेळी दोन - दोन , तीन - तीन पुरुषाचा बलात्कार. एका घटनेत तर अक्षरशः चार जनाचा बलात्कार. "

श्वेतावरी गडबडली आणि म्हणाली ,

" बापरे ! आधुनिक काळातील द्रोपदीच म्हण ना. अशा लोकांना आधुनिक कृष्णही भेटायला हवा. मग समजले असते बलत्कारी टोळ्या कशा असतात ते. "

तसा श्वेत म्हणाला ,

" अगं कशाची द्रोपदी अन् कशाचा कृष्ण घेऊन बसलीस. समज कृष्णदेव सुध्दा आपल्या राधेला घेऊन आले तरी कृष्णाला बांधून राधेची मौज नाही उडवली तर मला म्हण. राधा - कृष्ण - द्रोपदी . . ! यांचा फज्जा तर उडवतीलच. कारण - कौरव आणि पांडव यांचे वैर राजकीय होते. हे लोक जन्मजात राजराजेश्वरांचे राजपुत्र होते. राज्य संस्थापना हा प्रमुख हेतू होता. पण या बलत्कारी टोळक्याचा हेतूचं किती गलिच्छ आणि घाणेरडा. बलत्कारी टोळक्याच्या तुलनेत कौरव कितीतरी पटीने श्रेष्ठच म्हटले पाहिजेत. इतके माजेल डुकरं आहेत हे लोक. "

तशी घाबरून श्वेतावरी म्हणाली ,

" बापरे ! नकोस सांगू. एकूणच अंगाला थरकाप उडतो. कसे सहन केले असेल त्या जोडप्याने. विशेष म्हणजे त्या मुलीने ? "

पुन्हा श्वेत शांत पणे म्हणाला ,

" त्यात काय एवढं. पहीला बलात्कार प्रियकराचा. त्या नंतर त्या माजेल डुकराचा. अशा तऱ्हेने प्रेम पांचली. एखादं जोडपं आलं की , त्यावर पाळत ठेवून पांच सहा जनानी त्यांच्यावर हल्ला चढवायचा. पोरीचे केस धरून झिंझाडायचे. एक दोघांनी तिचे कपडे उतरवून नग्न करून उचलायची अन् पुढचा कार्यक्रम . . . मी माझ्या तोंडाने सांगू नये अन् तू तुझ्या कानांनी ऐकू नये. इतका गलिच्छ प्रकार. हा सुध्दा प्रितीचा चोरावर मोर प्रकार असेच म्हणता येईल ! "

दोन्ही कानावर हात ठेवत श्वेतावरी म्हणाली ,

" बस श्वेत ! पुढचं ऐकण्याची हिंमत नाही माझ्यात. पण पुढे काय झाले असेल त्या मुलीचे ? "

पुन्हा श्वेत म्हणाला ,

" काय होणार ? कुठल्यातरी देवळात जातील. स्व खुशीने एकमेकांच्या गळ्यात माळा गुंफतील आणि संसाराचा प्रपंच थाटतील. हा प्रपंच सुध्दा जास्त दिवस चालेल याची ही खात्री देता येणार नाही. अखेर आत्महत्या. ज्यांना ज्यांना प्रेम करायचंय त्यांना त्यांना अशा प्रसंगाची तयारी ठेवावी लागते. तेव्हा कुठे बुलबुल पक्षी म्हणून समाज मान्यता

देत असतो. श्वेतावरी आपण असं करू. एक दोन दिवसात त्या
तळ्याकाठी जाऊन येऊ. तेचं प्रेमाचे खरे प्रतिक आहे. अशा प्रतिकाचे
दिव्य दर्शन घेतले तरचं आपण प्रेम पुजारी अन्यथा वासनांध भिकारी.
"

हे ऐकून श्वेतावरी म्हणाली ,

" नको नको या पेक्षा मृत्यू बरा. "

" अहो ! वेडा बाई !! प्रित सौंदर्याचा मृत्यू उत्कट सौंदर्याची हासरी
सकाळ घेऊन आलेला असतो. म्हणूनच तो मृत्युंजय युगंधर ठरतो. "

असे म्हणत मी जवळ गेलो. तिचा नाजूक सुकुमार मेहंदी सजला हात
हातात घेतला. शून्य नजरेने ती माझ्याकडे एकटक पाहत होती. तिने
माझ्याकडे पाहतच हाळुवार आपला हात काढून घेतला आणि क्षणार्धात
मला सगळं आठवलं. एकेकाळी ती किती अबोल होती. पण आज कशी
झटपट एखाद्या यंत्रा सारखी बडबडत होती. एकेकाळी कोणीतरी
कानशीला खाली दोन वाजवून गेल्या सारखी जळका चेहरा घेऊन
बसायची. पण . . . आज किती किती विलोभनीय हसतेय. बोलतेय जणू
हास्याचा खळबळता धबधबा तिच्या श्रीमुखातून वहातो आहे. पुणवेचं
टिपूर चांदणं तिच्या गौर कायेवर पसरले आहे. हे सारं सारं घडलंय ते

प्रित सौंदर्याच्या मनमयूर मोरपिसाने. खरंच मयूर हा प्रितीचा धुंदमंद
केवढा असला पाहिजे. श्वेत हळूवार शब्दधुंद होऊन तिला म्हणाला ,

" श्वेतावरी ! तुझ्या हासऱ्या डोळ्याची बाहूली कदाचित ब्रम्हदेवाने तुला
तयार करताना समोर बसवूनच चितारली असेल. नाही का ? पण बरे
झाले. वाटेत विश्वामित्र भेटला नाही. अन्यथा आम्ही अजून किती काळ
कदमचाल करीत मागे राहीलो असतो. भटक भवाणीचा शोध घेत. "

तशी ती पुन्हा एकदा पोटभरून खळाळ हसली आणि म्हणाली ,

" अरे श्वेत ! असा काय बोलतोस वेड्या सारखा. मी काय रस्त्यावर
पडलेली तरुणी वाटले की काय ? कुणीही यावे अन् टिकली मारुन जावे.
"

तसा श्वेत थोडा गोंधळला आणि हलकेच म्हणाला ,

" अगं तसं नव्हे; जसं त्या रुपसुंदरीच्या बाबतीत झालं. तशी तू माझ्या
आयुष्यात आलीस. तसाच प्रकार विश्वामित्राचा तुझ्या बाबतीत झाला
असता तर किती मोठी अनर्थ घडून पंचाईत निर्माण झाली असती ? "

असं बोललो की खूप हसायची. आठवतेय मला आमची पहिली वहिली
भेट. महाविद्यालयीन जीवनातला तो प्रसंग. श्वेतावरी , काँलेज गेट
जवळच्या बागेत फिरत होती. बागेला लागूनच एक छोटेसे तळे होते.

तळे निळ्यामंद पाण्यानी तुंडूब भरुन गेले होते. तो श्रावण मासाचा धुंदार महिना. हवाही थंडगार वहात असलेली. बागेतल्या फुलांचा सुगंध दरवळलेला. अशा वातावरणात श्वेतावरी तळ्याकाठी बसून माशांचा रोमान्स पहात होती. काळ्या निळ्या जलात माशांची डूबकी पहाण्यात ती गर्क झालेली. मी ही बाजूच्याच कठड्यावर स्थानापन्न झालेला. श्वेतावरीने आज गुलाबी गणवेश परिधान करून जांभळ्या रंगाची ओढणी टाकली होती. मोकळे सोडलेले केस वाऱ्याच्या लकेरी बरोबर भुरभूरत होते. तिच्या गोऱ्या मवू तनाची पडछाया काळ्या निळ्या जलात एखाद्या जलपरी सारखी दिसत होती. तिच्या मागील वनराईत बहरलेली बाग विविध फुलांचे विभ्रम घेऊन लहरत होते. रंगीबेरंगी फुलाची आरास आणि त्याचं बागेतील एक भावसुंदर कुमुद म्हणजे श्वेतावरी. जशी तिच्या पाठीमागे विविध रंगीबेरंगी फुलांची मनमोहक फुले होती. तशीच तळ्यात सुध्दा कितीतरी कमळ फुलले होते. कांही फिक्कट गुलाबी तर कांही नारंगी. कांही कांही देखणी निळसर. पण श्वेतावरीची पडछाया योगायोगाने दोन निळ्यामंद फुलांच्या आधामधात पडली होती. त्यामुळे श्वेतावरीचे रुपमस्त रुपेरी सोहळ्यात दोन निळ्यामंद कमळाच्या फुलात रुपकांतार देखणा देह स्थितज झाला असल्याने निळ्या निळाईचे

शांतीप्रसाद शालीनता खुलून आली होती. असा खुललेला चंद्रमा चंद्रप्रभाचे शितल रुपरुपेश घेऊन आल्याने माझ्या अंतरीक आत्म्यातील सादपडसाद बेधुंद प्रितीचे गाणे गाण्यात मशगुल झाले होते. हा प्रितीचा किर्तन सोहळा सोहम सुखाचा संकिर्तन होऊन आला होता. त्यामुळे मला प्रितधुंधार वल्लभेचे प्रियदर्शन घेण्यात केवढा आनंद झाला होता.

असा देखणा सोहळा किती जणाच्या नशीबात असतो. हा प्रश्नच आहे. पण हा देखणा संथाळ प्रदेश माझ्या नेत्रमंडलाला केवढी गहराई देऊन जात होता. प्रियशीचे रुपमस्त चंदेरी तुकडा पहावा तर प्रितीने खळबळलेल्या तळ्याकाठी बसून. वसंत मासाचा गोडवा आणि प्रितवल्लभेची नेत्रकमले फक्त वसंतात फुलून आलेली असतात. गहनगुढ वाहणाऱ्या कितीतरी वाऱ्याच्या स्वरगंधार शिळा आणि त्यात चैत्र पालवीचा नर्तन सोहळा म्हणजे सोहम सुखाची बरसात आणि अचानक एक अक्रीत घडले. श्वेतावरीला अचानक भोवळ आली आणि तळ्यात धापकन कोसळली. पहाता पहाता पाण्यात वरखाली होऊन डूबू लागली. मी क्षणभर वळून बघितलो. ती आता पुर्णपणे बुडत होती. मी मागचा पुढचा विचार न करता तळ्यात झेपावल्या गेलो. तशी ती माझ्या हाती लागली. मी तिला वाचवण्याचा

प्रयत्न करत होतो तर ती मला चक्क गळ्यात मिठी मारून आवळत होती. त्यामुळे आम्ही दोघेही परसभर पाण्यात खाली वर होत बुडू लागलो. माझ्याही नाका तोंडात पाणी जाऊ लागले. मी जागा झालो आणि तिला घेऊन झटक्या सरशी वर आलो. ती बेशुद्ध झाली होती. तिच्या छातीवर दाब देऊन पाणी बाहेर काढले. मस्तक हलक्या हाताने चोळून काढले. तिची कलंडू पहाणारी मान मांडीवर घेऊन माझ्या शरीराचा उष्मा दिला. ती थोडी हालचाल करू लागली. तशी मी तिच्या तळहातावर माझ्या हाताने घर्षण केले. घर्षणाने ती पुर्णतः शुध्दीवर आली पण वेळ खुपचं झाला होता. झावळ मावळतीचा अंधार पसरू लागला होता. आम्ही एकमेकांना अधिकच घट्ट बिलगून कांही वेळ तसेच शांत चित्त पडून राहीलो. ती कांहीतरी आठवू पहात होती. तिच्या लक्षात आले. मीही तळ्याकाठी बसून राहील्या मुळे माझेही प्रतिबिंब पाण्यावर पडले होते. तिच्या प्रतिकृतीची आणि माझ्या प्रतिबिंबाची भेट काळसर निळसर पाण्यात होत होती.

दोन जीव पण एक झालेले. अगदी पाण्यातला प्रणय सोहळा. तिच्या गोऱ्यापान गुबगुबीत गालाचा स्पर्श माझे दोन ओट घेत असावेत. खरंच ओट किती ओढाळ असतात. एखाद्या मारक्या बैला सारखे. हां हां म्हणता कुठेही जाऊन भिडतात. ओठावरची

पातळ डाळींब दाण्यांचा पापुद्रा अलगद पणे टेकवतात अन्
प्रितरसाचा आस्वाद घेऊन तजेलदार होतात. एक किस कितीतरी
उर्जा देऊन जाते ओठांना. दोन नासिका एकमेकींवर टेकली तर दोन
ओठातील अंतर म्हणजे ब्रम्हांड. पण हे ब्रम्हांड एकरूप करण्याची
ताकद फक्त एका किसमध्ये संचित झालेली असते. म्हणून तर
अनेक देशांत रामराम , नमस्कार ऐवजी किस घेऊन स्वागत
करतात. किस घेणारे देश प्रेमपरदेशी असतात. कारण यांना सतत
प्रितीचे प्रदेश संभ्रम निर्माण करून सोडत असतात आणि अचानक
माझे ओट तिच्या गोऱ्या मवू गालावर विसावले. ती झटक्या
सरशी उठली. ती एकदम लाजाळूच्या पर्णपाती सारखी रेशमाळ
लाजली. माझे मलाच कसेतरी वाटले. माझीही मान शरमेने खाली
गेली. प्रेम प्रेम म्हणतात ते हेच का ? असा प्रश्नही पडला.
श्वेतावरी भिजल्याने थडथडत होती. मी तिला वकील काँलणी पर्यंत
सोडलो. तिचे वडील नामांकित वकील होते. झाला प्रसंग तिने घरी
कथन केला. दुसरे दिवशी मला बोलावून वकील साहेबांनी आभार मानले
आणि आम्ही वर्ग मित्र झालो. पुढे पुढे आमची दोस्ती एखाद्या
मोगऱ्याच्या फुला सारखी फुलली. दोघेही शरीराने नव्हे; पण मनाने
एकमेकांकडे ओढल्या गेलो. एकदा आम्ही दोघेही वेरुळ अजिंठा

येथील लेणी पाहण्यासाठी गेलो होतो. पण आमच्या मागे निसर्ग हात धुवून लागला होता. आम्ही लेणी पहात पहात दुसऱ्या माळ्यावर गेलो होतो. वेरुळ येथील लेणी म्हणजे प्रणय सुखाचा सोहम सुखांत सोहळा. एक एक प्रितवत्सल लेणी पहात पहात दोघेही एकमेकांची हात हातात घेऊन अहिस्ते कदम चालत होतो. श्वेतावरीने एकदम माझा हात दाबला. साऱ्या शरीरात एक अनामिक शिरशिरी छेदून गेली. इतक्यात जोराचा वारा सुटला. चोहीकडे चोखंदळ धुळ पिंजन वारा घेऊन स्पर्शू लागली.

तशी श्वेतावरी एकदम घाबरली आणि माझ्या छातीला कंटाळून बिलगली. नकळत माझे ओठ तिच्या केससांभारावर विसावले. तिच्या केशसांभाराचा खुशब् मनसोक्त पित मीही तिला कंटाळून धरलो. अगदी दोन जीवांच्या दोन प्रतीमा पण एकरूप झालेल्या. वादळात सापडलेल्या वेलीने एखाद्या वृक्षाला बिलगाव तसं श्वेतावरी मला बिलगली होती. अगदी घट्ट. दोन डोळे कायमचे बंद करून. वारा हळूहळू शांत शांत झाला. मीही तिच्या डोईवरचे केस गुबल्या गालाना स्पर्श करीत व्यवस्थित केले आणि तिचा मुखडा दोन हाती घेऊन कितीतरी चुंबनाचा वर्षाव केला. एक.. दोन... तीन... अगणित. एखादा मृगनक्षत्राचा पाऊस कोसळावा तसा. पण

आमच्या दोघांचाही श्वास लपक झपक करीत जोरजोरात वहात होता. तसा मी तिला अधिक जवळ ओढलो आणि नैसर्गिक अपत्तीचे अभार मानलो. कारण नैसर्गिक अपत्ती नेहमी दोन जीवांना एकत्र जोडत असते. असे कितीतरी प्रसंग आमच्या दोघात होऊन गेले. त्यामुळे हळूहळू आमच्या मैत्रीचे रूपांतर प्रेमात झाले. एक दिवस मी तिला म्हणालो ,

" श्वेतावरी तुझे डोळे किती किती छान आणि सुंदर आहेत गं ! एखाद्या काचेरी दागीन्या सारखे. साक्षात इंद्रनिल मण्याचा एक भावस्थ तुकडा. "

असे म्हणून तो तिच्याकडे कितीतरी वेळ पहातचं राहीला आणि क्षणभराने म्हणाला ,

" तुझ्या डोळ्यांत विश्व मोलाचा आयना विधात्याने बहाल केलाय. नाही का ? म्हणून तो मला छळतोय. कारण खूप आणि खुपचं आवडले तुझे ते नेत्रसखी नेत्रपल्लवी डोळे. जे की , मला काजळ होऊन तुझ्या पापण पातीत विसावण्याचे क्षणभाग्य बहाल केले असते तर मी सर्वस्वाचे दान केले असते. किती किती धन्य झालो असतो. शर्वरी मला आवडेल तुझ्याशी मैत्री करायला. तिही कायमची. युगान युगाच्या प्रेम पाशात जखडण्यासाठी. करशील माझ्याशी मैत्री ? "

तशी श्वेतावरी म्हणाली ,

" श्वेत काय बोलतोस तू. मी करेल मैत्री. पण तेवढे सोडून बोल. अरे या पृथ्वीतलावर कितीतरी प्रेमीयुगुल होऊन गेले. पण त्यांचे प्रेम शेवट पर्यंत गेले का ? पारु पारु म्हणत उध्वस्त होणारा रक्तस्थ देवदास आठव , लैला लैला करणारा मजनू आठव. जगाच्या दृष्टीने ठार वेडे ठरले हे प्रेमवीर. त्यासाठी आपण असं करू. दोस्ती पक्की. पण फैसला अपना अपना. "

तसा श्वेत फुलझडी सारखा म्हणाला ,

" दे टाळी. "

अशा प्रकारे आमच्या प्रेम जीवनाचा प्रारंभ झाला होता. नंतर रोज आम्ही एकमेकांना खूप गप्पा मारायचो. मी तिच्या घरी जायला लागलो. ती पण नियमित माझ्या घरी यायला लागली आणि कांही दिवसातच ती आमच्या घरातलीच झाली. एक दिवस मी गेल्या गेल्या धावत आली आणि मला मिठी मारली. खूप खूप रडायला लागली. खूप वेळ फक्त रडत होती आणि रडता रडता बोलली ,

" श्वेत ! माझं सगळं संपलं रे ! तू काय करून ठेवलास हे. निट जगताही येत नाही आणि मरताही येत नाही. "

श्वेतही गोंधळून गेला आणि तिला म्हणाला ,

" अहो रडूबाई ! झालं तरी काय ? ज्याला मी कारणीभूत ठरलो आहे.
मला वाटतं चोर सोडून संन्यस्त सन्याशाला फाशी. जे की , माझ्यामुळे
तुला निट जगताही येत नाही आणि मरताही येत नाही. त्यापेक्षा तू असं
कर "

तितक्याच ताकदीने श्वेतावरी म्हणाली ,

" काय करू. तेच तर समजत नाही. एखादा असा उपाय सांग. जो की ,
तंतोतंत लागू पडेल आणि आपण भावसुंदर जीवन जगू. जीवनाचे
तत्त्वज्ञान समृद्ध आणि सुखी जीवनातचं पुंजाळलेले असतात. "

त्यावर श्वेत आवाक होऊन म्हणाला ,

" स्वतःचा इंतखाल कर. मरणा इतकी समृद्धी कशातचं नाही. "

तशी चिडून श्वेतावरी म्हणाली ,

" अरे काय बोलतोस तू आणि काय वागतोस तू. "

तसा श्वेत सहजपणे म्हणाला ,

" मग मला सांग. मी तुझ्या मार्गातला अडसर कसा काय आणि खरंच
अडसर ठरत असेल तर कडसर उपायचं शोधावे लागतात ? "

तशी श्वेतावरी म्हणाली ,

" तु नाहीस रे अडसर ! पण तुझी प्रतिमा सारखी स्वप्नात येते. असा का आणि कशासाठी छळतोस मला. "

श्वेत गंभीर हसला आणि म्हणाला ,

" श्वेतावरी ! खरंच तू किती धन्य आहेस. तुला प्रेमरोग ग्रासू पहातोय. वेळीच सावध हो ! अन्यथा पुढे न बोललेलेच बरे. "

तशी श्वेतावरी म्हणाली ,

" त्याला कांही विलाज नाही श्वेत. तु की नाही , मला जळी , स्थळी , काष्टी , पाषाणी भरून उरलेला दिसतोस. एखाद्या सतार वाद्या सारखा.. तुझ्या शिवाय मी जिवंत राहूच शकत नाही. तु इतका भरून उरलास की , कदाचित तुझ्या पुढे श्रीकृष्ण सुध्दा फिका पडेल. सतार वाद्याची झंकार धुनही फिकी पडेल प्रितीच्या राऊळात. यास कारणही तुच आहेस. करणाराही तुच आहेस आणि कारणीभूतही तुच आहेस. "

तिला शांत करण्यापलीकडे माझ्या हातात कांहीच उरलं नव्हतं. आता तिच्या जीवाची घालमेल मला बघवत नव्हती. सारखी रडायची किंवा नुसता विचार करत बसायची. कोणी कांही विचारलं तर फक्त हसायची

अन् गंमत अशी की , चालता बोलता श्वेत ! श्वेत !! तसा तिला
उद्देशून मी म्हणालो ,

" श्वेतावरी ! कांहीतरी तुझा फार मोठा गैरसमज होत आहे गं. अशी
वाहू नकोस. प्रितीचे डोळे अंध असतात. हजारदा विचार कर आणि मग
निर्णय घे. अशी घाई करू नकोस. घाई गडबडीतील निर्णय ठिसूळ
असतात. एखाद्या चिखलाच्या कुबड्या सारखे. त्या केंव्हाही गळून
पडतील. अन् करत बसशील पश्चाताप. पश्चातापाचे भोग भयंकर
असतात. "

तशी काळीज कातर वीण घेऊन श्वेतावरी म्हणाली ,

" श्वेत , का म्हणून माझा अंत पहातोस रे तू ! अरे वेड्या , तु माझ्या
छातीला कान देऊन ऐक. श्वेत नावाचे पारायण सोहळा माझ्या हृदय
मंदीरी कसा दंगला आहे. माझ्या रंधारंधात तर पिंजन वारा होऊन
वाहतो आहेस तू. ते निटपणे ऐक आणि मग ठरवं. कुणाचं चुकतंय ते.
कदाचित तु म्हणतोस त्या प्रमाणे मी निश्चित चुकत असेल. पण
आत्मा कसा काय चुकेल. तोतर आहे स्वतंत्र. मला वाटतं तुझ्या
डोक्यावर भुतबित बसले की काय ? श्वेत असं कर. एखाद्या चांगल्या
माणस रोग तज्ञाकडून तपासून घे. मला वाटतं तू कांही दिवसांतच

पागल होशील. वेडं मला नाही लागले रे ! तुला लागले आहे. म्हणून तर छळतोस दिवस रात्र. पण श्वेत तू नुसता पागल नव्हेस ; ठार पागल होशील आणि हे मी पाहू शकणार नाही. तु पागल होण्या अगोदर मी माझ्या आयुष्यातून मुक्त झाले तर किती बरे होईल. या सारखा सुखी आणि समृद्धीवाद दुसरा नसेल. नाही का ? "

त्याचा विचार सारखा मी करत होते. कांही झाले तरी तो वेडा होणं मी तर स्विकारूच शकत नाही. असेच कांही दिवस विचार करण्यातच निघून गेले आणि एका पहाटे मला स्वप्न पडले. श्वेत वेडा झाला होता.

येणाऱ्या जाणाऱ्या लोकांना विनंती करीत होता. कुणीतरी सांगा हो !

माझी श्वेतावरी कुठे गेली. आता इथे होती आणि अचानक गायब कशी झाली ? राहून राहून खदखदा हसत होता. तर कांही लोकांना दगड गोटे घेऊन मारण्यासाठी पाटलाग करीत धावत होता. त्याची दाढी वाढली होती. अंगातील शर्टची भाई फाटून लोंबकळत होती. राहून राहून शुद्धीवर येत होता. पण कांही निमिषार्धात टाळ्या वाजवून गोल फिरत होता. माझी श्वेता दिसेना , मला हे कांही सुचेना. कोणी सांगा पाहीली का ? असे तालासुरात गाऊन टाळकऱ्या सारखा उडी मारत होता. "

हे सारे भास आभास श्वेतावरीला होत होते. तिच्या मनातलं प्रिततुफान मला समजत होत. पण माझ्याकडे पर्याय नव्हते. तिला या अवस्थेतून

बाहेर काढणे महत्वाचे होते. मला तिची काळजी वाटत होती.

आपल्यासाठी एक नाजूक सुकुमार कळी कोमेजून गेली तर लोक तिचा गैरफायदा घेतील. उगवण्या अगोदरच कळीचे निर्माल्य होईल. पण गंमत ही की , ती माझ्या शिवाय कुणाचाच विचार करत नव्हती. ती एकच बोलायची. कसा पण आहे. श्वेत माझाच आहे. रोज सकाळी ती गुलाबाची फुले तोडायची. जाईजुईची तोडायची आणि आपल्या केससांभारात माळून इकडे तिकडे फिरायची. देवघरात जायची. देवाच्या मुर्तीवर फुल वाहून मुर्ती समोर दोन दोन तास डोळे मिटून शांत चित्ताने बसायची.

प्रेमसमाधी अवस्था भोगून , नवी उर्जा घेऊनच उठायची. हे असंही प्रेम असतं. तेंव्हा मला समजलं होतं आणि मनात विचार आला की , अरे मग आपण वागतो ते नक्की काय आहे ? प्रेमचं. दुसरे काय ? प्रेमाच्या कितीतरी तऱ्हा. कितीतरी रूप. कितीतरी छटा. रंगमस्त छटाचा दिपोत्सव. झगमगता दिपोत्सव. असो ! मी तिची घुसमट पाहूचं शकत नव्हतो. पण तिच्या चेहऱ्यावर कायम आनंद विलसत असायचा. तिला एक आशा होती. ती म्हणजे आमचे प्रेम सफल होईल आणि एक दिवस अचानक तिने कोणालाही न पटणारा निर्णय घेतला. तो म्हणजे लग्न

करण्याचा. ती एक तिच्या आयुष्यातील आत्महत्या होती. श्वेत
जडशीळ उसासे घेत म्हणाला ,

" वेड लागलय का तुला ? "

त्यावर श्वेतावरी लाघव हासली आणि म्हणाली ,

" हे बघ. तू माझा क्लास मेंट मित्र आहेस ना. मग मला मदत कर.
नाहीतर चालता हो माझ्या लाईफ मधून. माझं मी बघायला समर्थ आहे.
माझ्या प्रेमाच्या आड पडू नकोस "

काय चुकल होत माझं. तिचं आयुष्य बरबाद होताना मला बघवत
नव्हतं. तेंव्हा तिने मला नम्रस्थ हात जोडले. या हात जोडण्यात
लाजीरवाना प्रित सोहळा प्रदिप्त झाला होता. त्यामुळे मी कितीतरी
अंकाताने पहात होतो. तिच्याही पापण पाती मृगनक्षत्रा सारख्या
धुंवाधार कोसळत होत्या. प्रितीचे हे दुःख वैभवी क्षण अस्वस्थ करुन
जात होते. तशी ती थोडी भानावर आली आणि म्हणाली ,

" मला तू जवळची मैत्रीण म्हणतोस ना. मग प्लिज मला मदत करू
शकत नाहीस तर किमान या मध्ये तर येऊ नकोस. माझं मी बघून
घेईन. मीच निवडलंय हे आयुष्य. पण आता नाही रे सहन होत. माझ्या
वेदना नाही रे त्याच्या पर्यन्त पोहोचत "

असेच कांही महिने गेले , वर्ष संपले. सगळं सहन करत होती. आता एका रात्री झोपेत तिला रक्ताची उलटी झाली. काय नशीब घेऊन जन्माला आली होती ही रुपांत गर्भीनी. हेच तर मला समजत नव्हतं. लाईफ मध्ये दुखः येतं. पण किती ? त्याला कांही मर्यादा असतात की नाही. अजून काय काय भोग भोगावे लागणार आहेत. मला सांग ना म्हणून मला विचारत होती. पण तेंव्हा सुद्धा माझ्याकडे उत्तर नव्हतं आणि घरात फक्त रक्त रक्त आणि रक्तचं. तेंव्हा पण तिच्या तोंडात माझंच नाव . . . श्वेत ! बिचारीच्या नशीबी किती भोग आहेत आयुष्यात. शेवटी कोणाचीही ईच्छा नसताना त्याला घरी बोलावलं. तोही आला त्याने माझा हात हातात घेतला. मैत्रिणीला , प्रेयसीला , सखी तत्वाला प्रितांध सलाम करीत मीही माझा हात पुढे केला. दोन हात एकत्र आले. कांही क्षण कमालीचे वळवळले. कायमचं प्रितीच्या ऋणाईत रहाण्यासाठी. आमचा प्रेमयोग साकार झाला होता. निराकाराचे रूप परीधान केले की , साकाराचा जलकुंभ हाती लागतो. असा हा दिप्तीमनोहर प्रेमयोग युगानंयुगाच्या प्रतिके नंतर साकार होत असतो. यात आम्ही विजयीभव झालो होतो. राधा सखा कृष्ण यांनी भगवत गीतेत प्रतिपादन केलेला प्रेमयोग आम्ही पृथ्वीतलावर साकार केला होता. त्यामुळे आमच्यावर स्वर्ग सुखातून रंगीबेरंगी फुलाची फुलझड होत

होती. आता श्वेत आणि श्वेतावरीचा प्रेमयोग चंद्र , सुर्य , तारे असे पर्यंत दिगंतरी दुमदुमत रहाणार होता. त्यामुळे मी हरखून श्वेतावरीच्या जवळ जाऊन तिच्या भालचंद्र मुखवट्याचे दिर्घ चुंबन घेतले आणि एक देखणा गजरा माळत होतो. तिच्या गंधभज्या देहाचा सुगंधी ठेवा होऊन. तिच्या सोनेरी केससांभारात माळलेला गजरा प्रितवात्सल्याची तुतारी फुंकून संबळ वाजवीत होता. पण सखीच्या मस्तकातील भालप्रदेशात गजरा माळताना हात चटकले. प्रितीची दाहकता , नितीची नैतिकता एकरूप झाली तरचं प्रेमायन घडवता येत. प्रितीची उर्जा भयव्याकूळ असते.

तिला संयमानेच शमवता येते. प्रिती म्हणजे सत्यम शिवम सुंदरम् चे दुसरे नाव ! दुसरे रूप !! भिल्लणीचा कांतार नाद म्हणजे वैदही. नाही का ? प्रितीचा उष्मा ल्हाल्हा कधीच करीत नसतो. मधूरा भक्तीची एक विन म्हणजे प्रिती. प्रिती ही गायगोरी बारस असते. काजळ काठातील दवबिंदू प्रितीच्या नयनस्थ सोहळ्यात अशिक झालेले असतात. प्रितीची नजर सावचित्त करणारी चोरटी धाव असते. जिथे अस्मंताचा वाराही थबकतो. तिथे प्रितीचा थांबा असतो. प्रितीचा थांबा नेहमी मृगजळा सारखा असतो. सर्व अनाथांचा नाथ हा प्रेमनाथ असतो. माझ्या सारखा. प्रेमनाथाची कबर सुध्दा सर्व कसोट्यांवर बोलकी

असते. प्रितीच्या समर्पित वृत्तीतच रुग्णझुणणाऱ्या शांत शितल चांदण्या
असतात. चांदण चुऱ्याचा देखणा भाव म्हणजे प्रिती. प्रितस्पर्श अबोल
असतो. हे लाजाळूचे झाड प्रितीच्या अंगणात शोभून दिसते. दोन
जीवाची आत्मीक ओढ म्हणजे प्रिती. प्रेमभूल झालेले रान फसवे असते.
हे या योगात ओळखता आले पाहिजे. पाणावलेल्या काजळ काठातील
बाहूल्या सुरम्याच्या अलगद छटाने देखण्या दिसतात. नजर नादाची
एक नजर नयनबंद करते विश्वांभराला. त्यामुळे प्रेमयोगी हा प्रेमरोगी
होतो आणि याच ठिकाणी प्रितीचा बिलोरी आरसा तडकतो. फुटतो.
खळकन विखरतो. प्रितीचे ओट थरारत्या क्षणी भावमंतर झालेले
असतात. रेशमी पल्लूचा हळवा स्पर्श म्हणजे प्रिती. पण तो अनुभवता
आला पाहिजे. मोरपंखी नेत्रालयात बोलके भाव स्थितज्ञ झालेले
असतात. घाऱ्या डोळ्यात पसरलेली लाली देखणी असते. अश्रूकलशाचे
दोन मौक्तिक फुले म्हणजे निळेमंद डोळे. घाऱ्या डोळ्यातील निळाई
म्हणजे प्रितवाद. निळ्या निळाईचे अंबर नेहमी प्रेमस्वरूप असते. तीचे
उत्कट दर्शन घेता आले पाहिजे. प्रितीचा उत्कट अलाप म्हणजे
अंतरात्म्यातील धुंदावून सोडणारी प्रेमांजली. भावभिंगर प्रिती नेहमी
गतीशील असते. तिच गती पकडता आली पाहिजे. अन्यथा प्रेमयोग
निसटतो आणि प्रेमरोग साकारतो. प्रेमरोगी माणसे विकृत असतात.

प्रितीची पायचाल गंधमत्त करणारी असते. प्रत्येक पायचालीत प्रिती असतेच असे नाही. तिचा शोध घेता आला पाहिजे. सुरेल बासरी वादनातील ताना म्हणजे प्रेम पान्हा. बासरीची सुरेल धुन पराभूत प्रदेशाला अवहातीत करीत असते. नेमके याचं वेळी प्रितीचा ज्ञानज्ञ फिनिकस पक्षी होऊन भरारता आले पाहिजे. प्रितीचा प्रदेश गंधमत्त असला तरी दाहक असतो. तो सहन करण्याची क्षमता असली पाहिजे. जीवनाचे फार मोठे तत्त्वज्ञान म्हणजे प्रिती. असिमानंदाचे मांगल्य म्हणजे प्रिती. प्रितीच्या छटा ह्या शब्दभूल करणाऱ्या असतात. प्रेमपुजारी हा प्रितीच्या उर्जेवर जगत असतो. प्रिती म्हणजे जगत् जननी. अर्थातच सौंदर्याची उदयोन्मुख असणारी खाण. साक्षात प्रितश्वेरी लिलोत्तमा. दुःखाश्रूचे चकाकते नेत्रकमल. हे डोळे नेहमी सताड उघडे असतात. प्रितीची बाग अग्निजलाने बहरत असते. प्रेम हा शब्द नसून निःशब्द आहे. त्याची आराधना करता आली पाहिजे. या प्रित पुष्पाच्या फुलातच निशीगंधाचा खुशबो संमिलित झालेला असतो. वेदनेच्या अथांग प्रागण्यात प्रितीचे झाड उगवते. त्याची जोपासना करता आली पाहिजे. अन्यथा प्रेम हे निर्थक होतं. सुर्यछेद करण्याचे सामर्थ्य फक्त प्रितीत असते. प्रितीचा केससंभार नेहमी विस्कटलेला असतो. भय व्याकूळ मन संगरात प्रितीचा कडेलोट होतो.

आत्मरुपाचा केवढा प्रितरुप असतो. प्रिती ही नेहमी सत्वस्थ असते.
प्रित संगराची भुमि नेहमी गळती सारखी पाझरत असते. प्रिती म्हणजे
गुलाब कळीतील फुलारलेले परागकण. प्रेमगीताच्या गहीराईत
अग्निकलशाचे दवबिंदू संचित झालेले असतात. वर्तूळकृती देहात लय
भिंंगर असते. तिला गती द्या. गालावरच्या खळीत गुलाब पुष्पाचे
रंगार्त सोहळे स्थितप्रज्ञ झालेले असतात. त्याचा धुंदमंद खुशबो घ्या.
नदीच्या प्रवाही लयीत प्रेमस्वर निरंतर उसळत असतात. प्रितपुष्प हे
निरंतर उमलणारे पंकज कलीकेचे फुल असते. हरवलेले क्षण गंधमत्त
करणारी सरीता म्हणजे प्रिती. आम्ही हिच प्रिती साकारण्यात यशस्वी
झालो आहोत. एक लक्षात ठेवा. प्रिती म्हणजे चित्तशुध्द दोन
आत्म्याचा संवाद. वैश्विक विचाराचे मंथन. लालसा नव्हे ;
महाकारुणीक शांती प्रसाद. ओम् शांती शांती हो ! "

पश्चिम दिशेचा दिनकर मावळत होता. अथांग पसरलेल्या सागरा वरून
सागर पक्षी काक कोक काक कोक करीत आपापल्या घरट्या कडे परतत
होते. वासंतिक वाऱ्याची गुलजार लहर शिळ घालीत वहात होती. श्वेत
आणि श्वेतावरीच्या रुपदानीतील दोन लव्हबर्ड सागर किनारी प्रितीचा
पराभूत प्रदेश आपाद मस्तकाने न्याहळीत संथाळपणे पायरव करीत
मार्गस्थ झाली होती. हा देखणा भाव पहाण्यासाठी लैला मजनू, हिर

रांझा , सोनी महीवाल या सारखे कितीतरी कसलेले प्रेमवीर स्वर्गातून पुष्पवृष्टी करीत पहात होते. भावमंतर फुलांची ओंजळ रिती करीत होते. सर्वानाच आपल्या प्रितीचा गहीवर दाटून आला होता. कोण कुठे चुकले याची गोळा बेरीज चालू होती आणि याचं वेळी रेडीओ बिनाका गीतमाला गात होता.

" जनम जनम का साथ है ! हमारा तुम्हारा तुम्हारा. हमरा तुम्हारा. इस धरती पे जनम लेंगे ! हम दोनो दुबारा. जनम जनम का साथ है ! हमारा तुम्हारा. "

श्वेत आणि श्वेतावरी सांगत होते प्रेम दिल्याने वाढत असते. घेतल्याने नाही. तसा श्वेत म्हणाला ,

" मी मी निखळ प्रेमाची फुलपरडीचं श्वेतावरीच्या गुलबदनावर वाहीली. तिच्या प्रितीचा हस्तक होऊन नव्हे ; मस्तक होऊन. त्यामुळे आज मी खुप खुप आनंदी आहे. प्रिती शिवाय मानवी जीवन अपुर्ण आहे. प्रितीचे चौघडे भल्या भल्यांना वाजवता आले नाहीत. यात आम्ही पारांगत झालो आहोत. प्रेम कशावर करावं ? का करावं ? कसे करावं ? या प्रश्नाची उत्तरे शोधल्यातच अनेकांची जिंदगी बरबाद झाली. आम्ही मात्र जिंकलो. प्रेम कशावरही करावं. केंव्हाही करावं आणि कुठेही

करावं. मात्र यात वासना नसावी. प्रितीचे पल्लू हळवे असतात. नाजूक असतात. कोमल आणि मुलायम मृदू असतात. त्यामुळे प्रेमाची परिभाषा तळहतावरच्या फोडा प्रमाणे जपता आली पाहिजे. अन्यथा प्रेम निसटतं.

निसटत्या प्रेमाचे डोळे दयाघन असतात. प्रेम आतून बाहेरून पोळून ताऊन सुलाखून निघालेले असते. त्यामुळे प्रिती मातृ पितृ देवो भव असते. प्रेम करायचेच असेल तर मनावर करा. तनावर नव्हे. तनावर केलेले प्रेम हे वासनांध असते. मी प्रेम केले ते श्वेतावरीच्या देहावर नव्हे ; तर तिच्या काचे सारख्या काचेरी नितळ डोळ्यांवर केले. ज्या डोळ्यात पृथ्वी मोलाचं गंधमस्त करणारं तजेलदार वारं भिरभिरतं. त्या नेत्रकमली मन्मथ प्रसादावर केलं. मी जे प्रेम केलं ते श्वेतावरीच्या रंगावर नव्हे ; तर भालचंद्र मुखवट्यावर केलं. जो मुखवटा हास्याचा खळाळ वारा घेऊन लुभावत होता. मी प्रेम केलं ते श्वेतावरीच्या रूपावर नव्हे ; तर समंजस संयंत वृत्तीवर केलं. जे की , संयत पणाची गंगोत्री जिच्या मुखकमलावर विलासित होऊन वहात होती. त्या निर्झरावर केलं. माझे प्रथम प्रेम जन्म दात्या मात्या पित्यावर आणि तितकेच मातृभूमीवर होतं. माझी प्रियशी म्हणजे श्वेतावरी हे निश्चित. जी की , माझ्या मनमंदीरात

कायमची स्थितप्रज्ञ झाली आहे. तिच्यावर केलं. त्यामुळे प्रेमा शिवाय दुनिया अधूरी आहे. प्रेम करा. मखमली सारख्या पापणपाती , रेशमी नजर अन् सुरम्याने चकाकणारे काजळ काठ. रूप सुंदरी.हरीणी सारखे भिरभिरते नेत्रदिप.ससासारखे मवूमखमली गाल आणि तांबुस घारे डोळे , डोईवर मधुमालतीची फुले अन् निळ्या निळाईने रेखलेले अंबर , भनानता आणि झांबरा वारा. गोऱ्या मवू तनावर फिक्कट गुलाबी रंगाची रेशीम साडी , कमरे पर्यंत मोकळे सोडलेले ते काळेशार मवू लुसलुशीत फिक्कट सोनेरी झाक असलेले केस , डोईवर भरारत्या सोनेरी केसांच्या कांही प्रेमवेड्या अवखळ भुरभूरत्या बटा , नाजूक हातांवर चितारलेली देखणी मेहंदी अन् कापरा सारखी पांढरी शुभ्र फुलपरडी. कितीतरी रंगीबेरंगी फुलांची आरास. कुयरी सारख्या मनमोहक सुंदर आखीव रेखीव भुवया , निखळ मौक्तिक मण्या सारखी हसरी सुंदर दंतपक्ती आणि यात कांही खास अदा , अधुन मधुन लहरत्या पिंजन वाऱ्याची दिर्घ शिळ.

या साऱ्या रुपरुपेशात परीधान केलेली जान कुर्बान करणारी एक नाजूक साजूक कांता म्हणजे श्वेतावरी ! एखाद्या वेली सारखी. पण साक्षात लाजाळूचे झाड. सडपातळ. पण मध्यम बांध्याची. निज धामातही हवी हवीशी वाटणारी प्रितप्रियशी. जणू गंधीत करणारी रातराणी. रात

राणीच्या फुलांचे रुपरुपेश घेऊन जन्मलेली मादक मनमोहक निखळ
सुंदरी. जिचे नेत्रकमल मत्स्या सारखे आहेत. मादक गहीरा मुखडा.
मात्र शोधक नजरेचा गहिरा नजर नजराणा. जिच्या एका नेत्र कटाक्षात
अवघी पृथ्वी घायाळ व्हावी. हे त्या नेत्रप्रसादाचे नेत्रदिप तारुण्य. असे ते
रुपवैभवी संधी प्रकाशात नाहून निघालेले राजप्रसादी लोचन. गौर वर्ण
लाभलेल्या अंगुलीवर गुलाबी नख कवच लुभावणारे. नाजूक नखं. मात्र
उजव्या करंगळीत मत्स्य अकाराची अंगुठी पहनलेली. हिरव्यागार
पाचूने मढवलेली. तर दुसऱ्या बोटात दिल आकाराने स्थानापन्न
झालेली अंगुठी. मात्र गुलाबी रंगाच्या हिऱ्यात जडावलेली दिलभर
अंगुठी. सुकुमार ओठावरती मंद सुवासिक हास्याची लकेर अन् त्यात
अवखळ नर्तन करणारी गोड गुलाबी पण तारुण्याला मदमस्त करणारी
गालावरची रेशमी खळी. दिगंतरीच्या दर्पणा सारखा शशांक सुंदरी
चेहरा. फक्त पहायचं रहावा अहर्निश. मंदसुवासिक गजगती संथाळ
चाल. हासऱ्या सकाळचा प्रल्हाद वारा घेऊन साऱ्या धरेला सुजलाम
सुफलाम करणारी चंद्रकांता अन् गंधमत्त करणारा भाल चंद्रमा. साक्षात
चंद्रमाधवीचे प्रदेश. चेहऱ्यावर फुललेला अर्धचंद्र तिलक. जणू साक्षात
रुपवैभवी तिलोत्तमा अन् मी म्हणजे प्यार मोचन करणारा सदानंद !
हर्षन्मुख सदानंद !! प्रित फुलोऱ्याचा वसंत !!! स्वर्गीय सुखाची लयलूट

करणारा ब्रम्हांड वारा. भाग्योदयी लोचन ! प्रितफुलांची बरसात करणारा लकीर का फकीर. पण हे सारं सारं मिळालंय ते श्वेतावरीच्या संधी प्रकाशानं उजळून निघालेल्या देहभान हरपून गेलेल्या सहवासात. प्रियेशीच्या सानिध्यात पामराचेही सोणे होऊन जाते. तसे माझे जीवन उत्स्फुल्ल झाले आहे. अजून काय हवे ? श्वेतावरी म्हणजे माझा जीव की प्राण ! "

तशी श्वेतावरी खळाळून कितीतरी खदाल हसली आणि म्हणाली ,
" मी माझ्या गळ्यातील चंद्रहार समजूनच श्वेत रूपाची मोहनमाळ अहर्निश गुफंत गेले. मंगलसुत्र समजून. म्हणून आमचा प्रेमयोग श्री चरणी समर्पित होण्यास धन्य धन्य झाला आहे. त्यामुळे मी आज हर्षफुल्ल होऊन झोपाळ्यावर झुलत आहे. प्रिती ही मानवी जीवनाची सरीता आहे. तिच्या सोबत वहात रहा. प्रितीचे काठ तुडूंब भरलेले असतात. त्यात जीवन जानिवा उजळून घ्या. माझ्या आयुष्यात श्वेत आला नसता तर खरंच काय झाले असते. याचा विचार न केलेलाच बरा. प्रितीत रंगलेला माणूस रंगकर्मी कलंदर कलावंत असतो. प्रितीचे चित्रस्थ भाव तारुण्याला विवश करीत असतात. त्याला आपलंसं करा.

आज श्वेत म्हणजे श्वेतावरी आणि श्वेतावरी म्हणजे श्वेत. हे दोन आत्म्ये अलग दिसत असले तरी अलग नाहीत. ते एक जीव आहेत. प्रितीच्या वहीवाटेवरील प्रेम पुजारी आहेत. प्रेमाची पुजा कुणालाही बांधता येईल. पण महाआरती करणे महाकठीण. त्यासाठी प्रेमाची आराधना करा. आपल्या सख्याला , सखीला ओवाळा. प्रेमाचे सिध्दांत कर्मकठीण असतात. प्रेमाच्या फुलवाती तेवणारे काजळ काठ तुडूंब भरून आल्या शिवाय अर्णव सरीतांचे मधुमिलण अपूर्ण आहे. त्यासाठी गंगोदक होऊन प्रितीचा प्राजक्त फुलवित रहा. प्रेम फुलविल्याने फुलारते. माझा प्रियस्थ प्रियकर म्हणजे माझा आत्मा. मी माझ्या राजकमली नेत्रप्रसादाची जीवन ज्योत उजळून हृदयमंदीरात प्रज्वलीत केली. त्यामुळे मला माझा आतला आवाज म्हणाला , श्वेतावरी तुझ्या अंतर आत्म्यात तुझा प्रियकर श्वेत आहे. तु त्याची अनन्यसाधारण भक्ती कर. आराधना कर. त्याला अनन्य भावाने शरण जा. मी खरंच रात्रंदिन झुरत गेले. श्वेत नावाचे अधिष्ठान घेऊन. प्रेमाच्या गावा गेले कितीदातरी आणि माझ्याच अंतरंगातील माझा श्वेत मला मिळाला. एखाद्या शिंपल्या सारखा. जो की , मी प्राणपणाने जपला. म्हणून तर युगे अठ्ठावीस विटेवरी उभा. रुखुमाईच्या शोधात.

रुक्मिणही उभी चंद्रभागा होऊन. चंद्रप्रभ शोधण्यासाठी आणि तो आज चंद्रोदय होऊन माझ्या पुढे उभा आहे. श्वेतश्वेतावरीचे नाम संकीर्तन गाण्यासाठी. "

खरंच प्रेम घेतल्याने फुलत नाही तर दिल्याने वाढते. प्रेमाचे सारे संदर्भ बदलून गेले होते. श्वेत आणि श्वेतावरी राधा कृष्णा सारखी दिसण्या ऐवजी उमापती आणि वैधयीची जोडी शोभून दिसावी तसे दिसत होते. अन् दोन प्रेमपक्षी भुरकन उडून गेले. सागर तिराच्या पल्याडं. उद्याच्या पहाट लालीत गंधमस्त होऊन गंधाळण्यासाठी. तशी आकाशवाणी झाली. प्रेम घेतल्याने फुलत नाही. दिल्याने फुलते. हळूहळू अंधार गडद होत चालला होता. संधीप्रकाशाची वलय विरळ विरळ होत चालली होती. तर दुसरीकडे वसुंधरेचा भुभाग नारंगी रंगाची भाव निश्चल छटा घेऊन प्रदिप्ततेकडे सरकत होता. रात्रीच्या गर्भातील उषाकाल दिक्कलाची सौंदर्य सृष्टी अमित मनोहर प्रकाशरश्मी करण्यासाठी , वसुंधरेचा पदन्यास पायरव करीत रुणझुणत होता. या जगात प्रेम हि भावना खुपचं सुंदर म्हणजे अमित मनोहर देखणी आहे. बोलकी आहे. तिला बोलते करा. देखण्या रूपाचा , देखण्या चेहऱ्याचा , देखण्या सौंदर्याचा गंधमत्त करणारा सोहम श्वास म्हणजे त्यागस्थ प्रिती. आपण एखाद्यावर प्रेम करण्या पेक्षा आपल्या वरती कोणतरी

नाजूक साजूक सुकुमार हृदयाव्दारे प्रेम करतय . . . हि भावनाच किती किती नाजूक रेशमा सारखी हृदय मंतर होऊन आली आहे. अशा उत्कट प्रितीची जाणीव होणं म्हणजे खुप मोठं सुखकारक भाग्य असतं. प्रिती म्हणजे रुपमस्त सौंदर्याचा गगनस्थ सोनेरी अमृत कलश. पण . . . या प्रेमात खुप कसोटीचे प्रसंग असतात. प्रेमात त्याग आहे. अनंत यातना आहेत. दुःख दर्द वेदनेचा विरहाने दाटलेला डोह आहे. तरीही प्रेम सुंदर आहे. म्हणून ते डोळसं अंधळे आहे.

प्रेमात लक्षलक्ष दिप उजळून निघालेले असतात. प्रेमाचे अनंत मनोहर दिप विश्व कांतार झालेले असतात. म्हणून ते अंधळेमत आहेत. कारण प्रेमाचा दहीवरलेला ओलाचिंब एक धागा सुध्दा गंधमोहन करणारा मांगल्य ठेवा आसतो. प्रेमाचा काटेरी मुकूट कितीही वेदनादायी वाटत आसला तरी तो हवाहवासा मनमस्त करणारा फुलारलेला फुलगंधी सोहळा आहे. प्रितीच्या रानात अन् किर्तीच्या बनावत काटेरी उत्सवांचे मुकूट असतात. असे का होत असेल ? या प्रश्नाचे उत्तर सृष्टी नियंता सुध्दा कधीच देऊ शकत नाही. प्रेम म्हणजे प्रेम , प्रिती , वात्सल्य , करुणा , दयाभाव आणि वेळ प्रसंगी सर्वस्वाचे आत्मसमर्पण म्हणजे प्रेम. पण हे प्रेम कलेशकारक असून सुध्दा धुंद बेधुंद करणारे दयाघन आहे. सारं आकाश काळोखीने झळाळून जावं आणि त्यात

रुणझुणणाच्या चंद्रीका पदन्यास करीत झंकारत मनमंदीरात तेवत रहाव्यात म्हणजे प्रेम. प्रेमाचा दिवा सारखा फडफडत असतो. पणती एकच असली तरी पणतीच्या तेवत्या निळसर मंदपणे जळणाऱ्या ज्वाला काचेरी काचा सारख्या पातळ असतात. ज्या दृष्टीने पहाता येतात. पण धरायला गेले तर सापडत नाहीत. इतक्या नाजूक पण तितक्याच खट्याळही. उलट हात भाजून पोळून निघतात. जळणाऱ्या प्रेमवाती निरंतर निळ्या निळाईचा करीशमा घेऊन जळत असल्यातरी त्यात फार मोठे समर्पन आहे. त्यागा शिवाय प्रिती नाही. हे तत्त्वज्ञान सांगणाऱ्या निळ्यामंद ज्योती दिव्यदर्शन देऊन जातात. तेंव्हा प्रित होते हर्षभरीत उड्डाण करणारे मनमुक्त पाखरु. पाखरु उडाले स्वर्गात म्हणत प्रत्येक जन आपापल्या परीने प्रितपुष्प गुंफत असतो. प्रितीला सहस्त्र आवधीचे डोळे असतात. म्हणून तर लक्ष लक्ष तारकांनी अंबर चमचमत. पहाट गारव्यात थडथडतं. प्रेमाची झुल पांघरणाऱ्या प्रेम पुजाऱ्यास गारव्याची तमा नसते. म्हणून तर तो अहर्निश प्रेमाच्या गाव वाटेवर मार्गस्थ झालेला असतो. प्रेमाची झारी हिमनगातही उर्जस्वल असते.

प्रितीची उर्जा अन् किर्तीचा सर्जा मनभावन फुलांची ओंजळ रिती करण्यातच धन्यता मानतात. प्रेम हे एक दिव्य अस्त्र आहे. त्यास

मनोभावे प्रार्थना करा. मनोभावे केलेली प्रार्थना कधीच खाली जात नसते. प्रेम ही संकल्पनाच देवता आहे. म्हणून प्रितीचा दिवा तेवता आहे. प्रेमाकुंराची भुपाळी निजधामा पर्यंत पोहंचवित असते. अशा मंतरलेल्या निजधामातले समर्पण भावशील असते. भावस्थ हृदयातून फुटलेला पान्हा हा खळाळता झरा असतो. निर्झरांचे हृदयगम तुषार उडवण्याचे सामर्थ्य हे प्रितीत स्थितप्रज्ञ झालेले असते. म्हणून तर गाईगुरांचा हंबर हा भावज्ञ होऊन हंबरत असतो. प्यार मोचनाचे दिवे राधीकेच्या घरी पाणी भरण्यातच धन्यता मानतात. जल तुषाराचे सडे हे जेव्हा मौक्तिक होऊन येतात , तेव्हा प्रिती गाते अंगाई. धवलरंगी फुलांच्या माळा अन् निळ्या मंद गोकर्णाच्या कळ्या शांतीप्रसादाच्या उत्कट जिव्हा असतात. त्यात असतो मधाळरश्मी गोडवा. जगात प्रेम नाही तर कांहीही नाही. उमा भारतीचे वैधयीवर प्रेम तर कन्हयाचे राधेवर. राधा कृष्ण ही लीला कांही औरच. प्रेमगीताची अंगाई उर्मिलेन गायली , सिता सावित्रीनं गायली. तेव्हा कुठे ब्रम्हांड हर्षफुल्ल होऊन डोलू लागले. पण याही प्रेमात दुःखाच्या भावसार छटा धुंदारल्या. दुःखीतांचे हे धुंदारलेपण घेऊन नियतीचं दार करकरलं अन् वसुंधरा प्रकटली. म्हणून तर अनंत व्यथा वेदनेचे दिप अंबर बनात झगमगू लागले. प्रिती केल्याने कधीच होत नसते. ती जन्म जात उन्मेषाचे

पाणी घेऊन संचित झालेली असावी लागते. प्रितीचे पल्लू अतुट असतात. दोन जीवाचा चांदण चुरा एकत्र आला तर शुक्राची चांदणी होऊन आपल्या सख्याला हाळी देते. खऱ्या अर्थाने प्रिती उगवते बाभूळ बनात. म्हणून तर प्रितीला टोकदार काटे असतात. प्रिती ज्यावेळी झोपाळ्यावर झुलते. तेंव्हा अनंताचे अनंत जीव चिवचिवतात. अशाच काटेरी वनव्यात श्वेत आणि श्वेतावरीचे प्रेम फुलत होते. विश्रब्ध अवस्थेतील प्रितपुष्प एका अनामिक ओढीने पायचाल करीत होते. प्रिती कधीच उघडी नागडी असत नाही. ती निरंतर लज्जायमान असते. लज्जेचे भावकांतार लोचन पाणीदार असतात.

चकाकत्या लोचना भोवतीच्या पापण पाती अश्रूकलशाचे सिंचन करीत असतात. गजरा माळताना नयन कटाक्षातून टपकलेला एक एक मौतीक मणी साऱ्या धरेला चुडावून सोडत होता. रुपमस्त मौतिक मण्याची माळ भावदंग सृष्टीला भावविभोर पणाच्या शब्दकांतार दवात जडावून सृष्टी रचनाकाराचा मयुर पंखी फिक्कट गुलाब झडीची नक्षी गोंदवून चुरमूर झाला होता आणि आज श्वेतावरीने अबोली आणि पांढऱ्या शुभ्र रंगाचा गजरा माळला होता. परंतू माझा आवडता रंग पिवळा पांढरा होता. तरीही आंबोली आणि मोगऱ्याच्या फुलात श्वेतावरी दिलमस्त दिसत होती. बहुधा ती देवीच्या दर्शनाला निघाली

असावी. कारण तिच्या हाती फुल परडी होती. त्यात पांढऱ्या व पिवळ्या शेवंती फुलांचा गजरा चित्ताकर्षक दिसत होता. गजऱ्याचे प्रकार शिकून घ्यावं तर ती श्वेतावरी कडूनच. ओम् शांती शांती हो ! तशी आकाशवाणी झाली. प्रिती अमर रहे ! प्रिती अमर रहे !! निळ्या निळाईचा पल्लू घेऊन आकाश सचिदानंद झालं होतं. चांदण्या गुलाबी रंगाचा परिवेश करून रुणझुणत होत्या. पिंजन वारा आनंदघन होऊन प्रितेचे गुणगान गात भरारत होता. संधी प्रकाशाच्या भावस्थ झिळमिळत्या छटा काळोखीला उजळत सुटल्या होत्या. सप्तरंगाचा इंद्रधनू इंद्रनिल पर्वत राईच्या सप्तर्षी ऋषीमुनीला प्रितीच्या झारीने सिंचन करीत होता. वनश्रीचे ब्रम्हांड प्रितीचे जलतुषार शिंपीत धरेला हिरवा शामल शालू परीधान करण्याचे सामर्थ्य बहाल करीत होते. पशुपक्षानी प्रितीचा अलख मागण्यांसाठी स्वरालीचे स्वरमंतर करणारी धुन होऊन किलबिलाट करीत होते. मोरांनी आपला रंगीबेरंगी देखण्या थाटाचा दिलमस्त पिसारा फुलवून दिलरतन थुईथुय नर्तनाचा पायचाल धरेवर नर्तवले होते.

समुद्राची पहाडी गाज नदीला येऊन काचेरी जलतुषार दिलमस्त पणे धरेवर उधळले होते. आशा नेत्रमोहीत लावण्यवतीची रुपकांचन सौंदर्य शांती प्रसादी कमल बागेत फुलवून श्वेत आणि श्वेतावरी

मंत्रमुग्ध झाले होते. येणाऱ्या तमाम पिढीत वात्सल्य ज्योती
प्रदिप्त करण्यासाठी. प्रितसंगराचा प्रतिथयश घेऊन येणाऱ्या रेशमी
पल्लूचे अखंड धागे पृथ्वी तलावर विणत एक धागा सुखाचा
हजारो धागे दुःखाचे असले तरी प्रितकांतार दुःख सुध्दा मखमली
धाग्यात गुंफून येते. या दुःखाचे अर्जवीक्षण शब्दमल्हार असतात.
त्याची अनुभूती आणि अभिव्यक्ती कांही और असते. त्यासाठी
प्रेमवेडे व्हा ... आयुष्याचे तीन 'त' कार उजळून घ्या. खरंच
प्रेमवेड्या व्यक्तीचे दुःख कांही औरच असते. अशा दुःखाची
अनुभूती घेणे म्हणजे शब्द गांधारात स्व जानिवा भिजून चिंब
होणे. घननीळ आकाशात पसरलेली गुलाब लालीमेच्या भावसार
छटा घेऊन अग्निमस्त दिपोत्सवाचा दिपराज घेऊन अनंतात
विलीन होणे. तेही एका प्रियस्थ प्रितीसाठी. जय हो ! जय हो !!
प्रितपुजारी की , जय हो !!!

लेखका विषयी थोडेसे

शब्द सौंदर्याचा अमित मनोहर ललित लेखक श्री. नरेंद्र भगवंतराव नाईक , यांचा जन्म १६ ऑगस्ट १९६७ रोजी कल्हाळी सारख्या खेडे गावात एका शेतकरी कुटुंबात झाला. मराठवाड्यातील कल्हाळी पेठवडज ता. कंधार जि. नांदेड येथे १६१७ पासून हे घराणे वास्तव्य करून आहे. या घराण्याचे मुळ आडनाव गायकवाड असून नाईक हि पदवी आहे. या घराण्याकडे साडेबारा गावची जहागीर होती. हे घराणे मुळचे काशिद पाटोदा जि. सातारा येथील. गायकवाड घराण्यातील एकुण चार भाऊ पश्चिम महाराष्ट्र सोडून दक्षीणेत आले. पैकी एक बंधू पळसी ता.मुधोळ आंध्रप्रदेश येथे राजे म्हणून स्थायिक झाले तर दुसरे बंधू निलंगा ता. जि. निलंगा येथे पाटील वतनावर गेले. दुसरे दोन बंधू मानसिंहराव व लखमाजीराव हे कल्हाळी पेठवडज ता. कंधार जि. नांदेड मराठवाडा येथे जहागीर वतनावर स्थायिक झाले.

पिढीतील सातव्या पिढीने हैदराबाद येथील निजामाशी तीन दिवस तीन रात्र सशस्त्र लढा दिला. या लढ्यात आप्पासाहेब नाईकासह पस्तीस विरांचे बलीदान झाले. नरेंद्र नाईकांची ही नववी पिढी आहे. श्री नरेंद्र नाईक हे पशुसंवर्धन विभाग , जिल्हा परिषद हिंगोली अंतर्गत पंचायत समिती हिंगोली येथे पशुधन पर्यवेक्षक वर्ग - ३ या पदावर कार्यरत आहेत. त्यांचे प्राथमिक शिक्षण मुळ गावी व आजोळ हाळी ता. उदगीर

जि. लातूर येथे झाले असून महाविद्यालयीन शिक्षण कंधार जि. नांदेड येथे झाले आहे. सन १९९३ मध्ये जिल्हा परिषदेच्या सेवेत रुजू झाल्याने पदवी पर्यंतचे शिक्षण पूर्ण होऊ शकले नाही. नोकरी करीत असताना माणूस माझे नाव , घरटं , रात चांदणी , उन्मेषाचे पाणी हे चार काव्य संग्रह आणि काळोखातील अग्निशिखा , रिपुंजय , वेडात दौडले वीर मराठे सात ह्या तीन ऐतिहासिक कादंबऱ्या त्यांच्या नावावर प्रकाशित रुपाने जमा आहेत. शिवाय आई , बाप , हे दोन ललित लेख संग्रह सध्या तुफान गाजत असून देश विदेशात ऑनलाईन व्दारे मोठ्या प्रमाणात विक्री होत आहे. भाषा प्रभू लेखक म्हणून त्यांची जनसामान्यांत ओळख आहे. श्री नरेंद्र नाईक यांनी भगवत गीते वरील गीता प्रयाग या अभाग ग्रंथाचे संपादन केले असून त्यांची अनेक पुस्तके अमेझॉनवर ई-बुक स्वरूपात व ग्रंथ रूपात प्रकाशित झाले आहेत.

उल्लेखनीय कार्य - मराठवाडा साहित्य परिषद शाखा हिंगोलीचे मुळ संस्थापक अध्यक्ष व अंकुर साहित्य परिषद हिंगोलीचे जिल्हाध्यक्ष पद त्यांनी भुषविले आहे. अखिल भारतीय नवोदित मराठी साहित्य संमेलन नांदेड , मराठवाडा साहित्य संमेलन नांदेड , अंबेजोगाई , वसमत , उदगीर , अंकुर साहित्य संमेलन हिंगोली , रजधुळ साहित्य संमेलन अकोला , जिल्हा ग्रंथालय साहित्य संमेलन हिंगोली , संत तुकडोजी

महाराज साहित्य संमेलन हिंगोली , चक्रधरस्वामी साहित्य संमेलन हिंगोली , शब्दांगार साहित्य संमेलन हिंगोली , मिशकीनशहा बाबा साहित्य संमेलन हिंगोली इत्यादी मध्ये सहभाग.

काळोखातील अग्निशिखा या कादंबरीवर मराठवाडा साहित्य परिषद औरंगाबाद येथे व्याख्यान तसेच वेडात दौडले वीर मराठे सात या विषयावर गुंफण साहित्य अकादमी मसूर व जिव्हाळा साहित्य अकादमी सद्भावणा साहित्य संमेलन कावळेवाडी बेळगाव (कर्नाटक) येथे व इतर अनेक ठिकाणी शाळा व महाविद्यालय येथे व्याख्यान. काळोखातील अग्निशिखा या कादंबरीस चक्रधरस्वामी राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार हिंगोली व रजधुळ राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार अकोला. इत्यादी पुरस्काराने त्यांना गौरवण्यात आले आहे. बाप , जिजाऊ तिर्थ , गजरा माळताना हे ललित बंधाचे लिखाण चालू असून राजपुत्र संभाजी या ऐतिहासिक कादंबरीचे लिखाण सुध्दा सध्या चालू आहे. एकाच वेळी अनेक विषयाला हात घालणारे श्री नरेंद्र नाईक हे शब्द प्रभू लेखक म्हणून देश विदेश पातळीवर परिचित आहेत.

श्री. नरेंद्र नाईक यांची ग्रंथ संपदा • • •

अ - प्रकाशित साहित्य -

- १ - माणूस माझं नाव { काव्य }
- ३ - घरटं { काव्य }
- ३ - रातचांदणी { काव्य }
- ४ - उन्मेषाचे पाणी { अमेझॉन ई-बुक काव्य }
- ५ - आई { ललित }
- ६ - बाप { अमेझॉन ई-बुक ललित }
- ७ - गजरा माळताना { अमेझॉन ई-बुक ललित }
- ८ - गीता प्रयाग - भ.बा.नाईक { अमेझॉन ई-बुक संपादन }
- ९ - काळोखातील अग्निशिखा { ऐतिहासिक कादंबरी }
- १० - रिपुंजय { ऐतिहासिक कादंबरी }
- ११ - वेडात दौडले वीर मराठे सात { अमेझॉन ई-बुक ऐतिहासिक कादंबरी }

ब - आगामी -

- १ - जिजाऊ तिर्थ (ललित)
- २ - राजपुत्र संभाजी ! (ऐतिहासिक कादंबरी)
- ३ - यस्तोदय (ऐतिहासिक कादंबरी)
- ४ - पशुधनाचा आकृतीबंध:हळदीच्या फुलात (आत्मकथन)